

到一个小牢笼里，还不见
里的争斗看得实在太多了
阴暗的，都是你们男人不

جرَّب حتى ساكد الي

يّر رأيه حول تسجيل

أنّه إذا دعت الزوجة

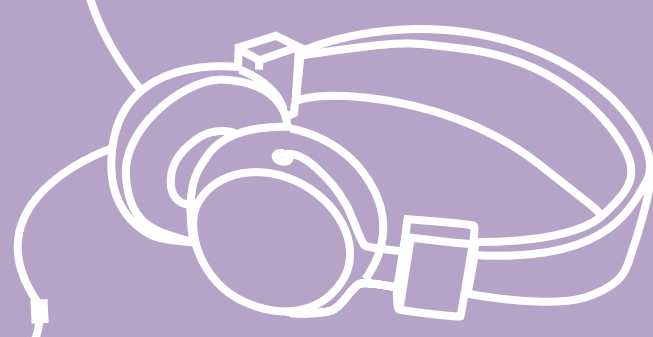
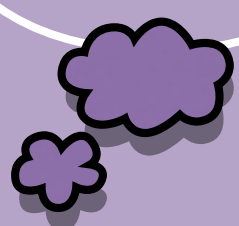
الملائكة» «ita joskus c

nnä mappeja,

ylvia väanteli

ä set

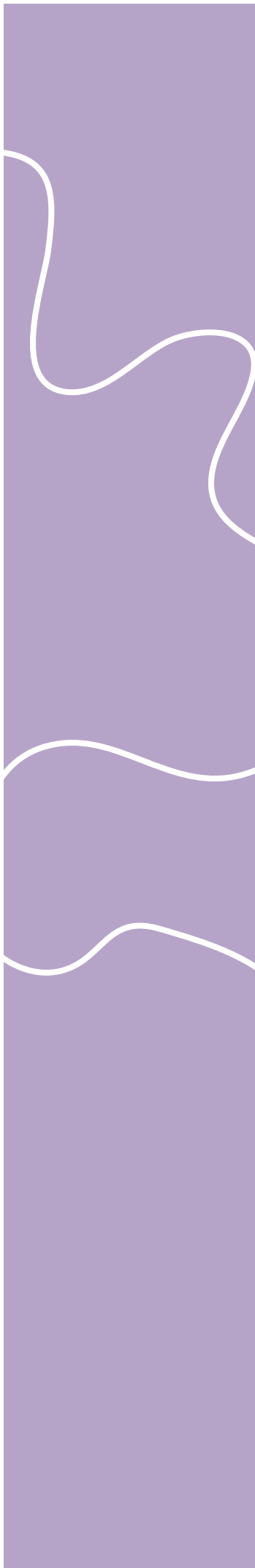
ብሉ ልብቲ ንብ
ክላላት ትንባኸን ት
ክላብ ዝጅምር ተጸባይያ።
ድማ ጅመረ ብቀጥታ ንቅ
ት'ዩ። እዚ ንንታ

Victoria Lagerkvist

SPRÅK, MAKT OCH HÅLLBAR BIBLIOTEKSUTVECKLING

– en rapport om mångspråkig biblioteksverksamhet i Sörmland

Länsbibliotek Sörmland har i uppdrag att verka strategiskt för att främja de sörmländska folkbibliotekens verksamhetsutveckling, samarbete och kvalitet.

Tveka inte att kontakta oss på Länsbibliotek Sörmland!

E-post: lansbibliotek@dll.se

Telefon: 016-16 69 03

Webbplats: www.landstingetsormland.se/lansbiblioteket

Du hittar oss även på bland annat Facebook och Twitter.

Tryck: Arkitektkopia 2016

INNEHÅLL

Förord	3
Sammanfattning	4
Läsanvisning	5
Inledning	6
Om rapporten	6
Begrepp	7
Utgångspunkter	8
Språk och migration	8
Regional biblioteksverksamhet och nationella biblioteksresurser	11
En nulägesbild	14
Språksammansättning	14
Biblioteket som plats för möten och lärande	15
Språklig och kulturell kompetens i ett biblioteksperspektiv	17
Mediesamverkan i Sörmland	19
Teckenspråkiga och tillgängliga medier på andra språk än svenska	24
Nationella minoritetsspråk och bibliotek	25
Läs- och litteraturfrämjande på många språk	27
Avslutande del	30
Utvecklingsområden 2016–2017	31
Läs- och litteraturlista	32

Förord

*“later that night
I held an atlas in my lap
ran my fingers across the whole world
and whispered
where does it hurt?*

*it answered
everywhere
everywhere
everywhere.”*

Det är jag och Warsan Shires ord hela hösten. För medan jag skriver detta har den samhällskontext folkbiblioteken verkar i påverkats på många sätt. Det har märkts i samtalen. Barn och vuxna som mister livet i krig och på hav på flykt. Ett civilsamhälle som mobiliserar för att hjälpa de människor som lämnar sina hem och når nya platser. Gränser som stängs. Den aldrig sinande strömmen av rasistiska påhopp och våldsdåd. Det har funnits strimor av hopp men hösten har visat att vi har en tendens att glömma lära av historien. Hösten har visat att hur vi väljer att beskriva företeelser och människor spelar roll. Våra ordval betyder något. Språk skapar sammanhang, skapar distans, skapar möjligheter, raserar drömmar, upprätthåller strukturer. Vi har alla ansvar för vilken förändring, vilken människosyn och vilken värld vi tillåter sippra igenom vårt språkbruk och våra handlingar. Språket har betydelse och människor med makt har mest ansvar. Samhällsfunktioner som bibliotek har massa ansvar. Jag återkommer hela tiden till vems berättelser som får ta plats och på vems villkor.

Victoria Lagerkvist
januari 2016

Sammanfattning

Alla i Sörmland ska ha tillgång till angelägen biblioteksverksamhet oavsett var i länet, oavsett format och oavsett språk. Rapporten Språk, makt och hållbar biblioteksutveckling, vilken i huvudsak bygger på intervjuer med biblioteksmedarbetare i Sörmland, speglar folkbibliotekens kapacitet och betydelse i ett samhälle präglad av flerspråkighet. Biblioteken är ett viktigt stöd i barns, ungas och vuxnas språkutveckling, läsande och skapande. Biblioteken är också en plats både för att bara få vistas på och för möten mellan människor med olika bakgrunder och erfarenheter. För människor som är asylsökande eller som är i färd med att lära sig svenska spelar biblioteken stor roll. Sagostunder, språkcaféer och läxhjälp är exempel på viktiga aktiviteter där också samarbeten med civilsamhället spelar stor roll. Mångspråkig biblioteksverksamhet görs mest systematiskt för barn, och i samarbete med förskolor och modersmålspedagoger. För vuxna är fokus främst på lättläst och på att träna svenska. Mest genomgående är att bristen på språkkunskaper bland medarbetarna begränsar den mångspråkiga biblioteksverksamheten. Vidare behövs ökad mångfald och tillräcklig kulturell kompetens på biblioteken. Det är också av relevans att undersöka kompetensbehov i förhållande till bibliotekets pedagogiska funktion i en flerspråkig kontext.

I hög grad utgår biblioteken från de språk som uttryckligen efterfrågas. Det är stor efterfrågan på medier för att lära sig svenska, böcker med parallelltext och brukslitteratur på andra språk än svenska. Nästan alla bibliotek arbetar relativt aktivt med barnlitteraturen på de största språken i sin kommun. Medieförsörjningen försvåras av bristande litteraturutgivning och otillräcklig litteraturkompetens på biblioteket. För att över tid hålla ett mångsidigt litteraturutbud på andra språk än svenska finns behov av att utforska och utöka samverkan mellan biblioteken i Sörmland. Länsbibliotek Sörmland behöver både stimulera ett gemensamt resurstänkande och främja att varje bibliotek har ett relevant mångspråkigt basutbud. Därtill behöver dialogen till nationella biblioteksresurser stärkas.

Andra områden som behöver stärkas är bibliotekens ansvarstagande för de nationella minoritetsspråken, kunskaper om tillgängliga medier, läsnedsättningar och flerspråkighet samt bibliotekens roll i att stimulera skrivande och läsande på flera språk. Inte minst är språköverföring till barn och unga centralt. Länsbibliotek Sörmland bör prioritera att stimulera skrivande och berättande på flera språk samt bidra till förutsättningar för möten mellan texter på olika språk. På så sätt kan flerspråkig litteraturproduktion stimuleras och fler röster ta plats. Genom att bidra till att inspirera och öka kännedomen om språk, länder, religion och litteratur från hela världen ges biblioteken verktyg för det läsfrämjande arbetet och för att utveckla interkulturell kompetens. Medarbetare med interkulturell kompetens som vågar se sig själv och sina värderingar går hand i hand med bibliotekens önskan om att skapa verksamhet som utgörs av interkulturella aktiviteter och möten över språkgränser.

Det svenska samhället präglas av språklig mångfald, men den svenska enspråksnormen är på många sätt fortsatt stark. Historiskt och i nutid finns exempel på hur minoriteters språk och kultur förtryckts. Länsbibliotek Sörmland vill ta en aktiv roll för att stärka folkbiblioteken – utifrån varje biblioteks förutsättningar – som arenor för flerspråkighet och demokrati. För att kunna göra detta måste insatser som möjliggör forandet av samtida interkulturell biblioteksverksamhet, där mångfald av språk, möten och berättelser får ta plats, prioriteras. I praktiken innebär det att Länsbibliotek Sörmland måste kunna använda interkulturella perspektiv som verktyg i biblioteksutveckling, och vara medvetna om vilka normer som reproduceras av olika val samt välja att använda sig av inkluderande språkbruk och normutmanande kommunikation. Länsbibliotek Sörmland behöver också utveckla förmåga att kunna mobilisera när gemensamma samhällssituationer uppstår.

Rapporten avslutas med en sammanfattande reflektion och utvecklingsområden formulerade i elva punkter för den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland för 2016–2017.

Läsanvisning

Inledning: Här läser du om syftet, avgränsningar och tillvägagångssätt samt tar del av hur viktiga begrepp definierats.

Utgångspunkter: Här läser du om demografin i Sörmland, statistik, lagar och andra relevanta regleringar, regional biblioteksverksamhet och nationella biblioteksresurser samt språk och migration ur ett regionalt perspektiv.

Nulägesbilden: Här läser du en tematiskt indelad nulägesbild av mångspråkig biblioteksverksamhet i Sörmland. Varje avsnitt har en beskrivande del som utgår från intervjumaterialet och en reflekterande del om vad det beskrivna kan innebära för den regionala biblioteksverksamheten:

Språksammansättning – om varför kartläggning av språksammansättning är viktigt.

Biblioteket som plats för möten och lärande – om varför flerspråkighet som norm kan användas för att stärka biblioteket som plats för möten.

Språklig och kulturell kompetens i ett biblioteksperspektiv – om varför språkresurser, ökade kunskaper om världen, och normkritisk kompetens behövs i biblioteket.

Mediesamverkan i Sörmland – om varför biblioteken tillsammans ska tänka kring urval, inköp och bestånd på andra språk än svenska.

Teckenspråkiga och tillgängliga medier på andra språk än svenska – om varför biblioteken behöver mer kunskaper om läsnedsättningar och flerspråkighet.

Nationella minoritetsspråk på bibliotek – om varför bibliotek behöver ta ökat ansvar för nationella minoritetsspråk.

Läs- och litteraturfrämjande på många språk – om varför biblioteken ska stimulera läsande och skrivande på flera språk.

Avslutande del: Här läser du avslutande reflektioner och förslag på utvecklingsområden som bör prioriteras av den regionala biblioteksverksamheten under de kommande två åren.

Läs- och litteraturlista: Här hittar du de texter, webbplatser och rapporter som har använts.

Inledning

Över 60 miljoner människor är på flykt i världen. Hälften av dessa är barn under 18 år. I Syrien pågår ett blodigt krig och de svåra konflikterna i Irak, Afghanistan, Nigeria och Ukraina ger en dystert bild av en våldsamt värld. I Europa står grundläggande mänskliga rättigheter och demokratiska principer på spel medan polariseringen blir allt större. I Sverige diskrimineras, hotas och hatas människor för sin hudfärg, förmodade religiösa eller etniska tillhörighet. I ett globalt perspektiv är Sverige ett resursstarkt samhälle, men inom landet finns såväl stora skillnader i livsvillkor och hälsa som ökande etnisk och ekonomisk segregation.¹ Inom Sörmland syns också stora skillnader mellan och inom kommunerna.² För att bryta rasism, diskriminering och ojämlikheter i samhället krävs perspektivskiften, ökade kunskaper och ärliga förändringsprocesser. Vilken förståelse har vi för hur situationer och skeende runt om påverkar den lokala och regionala kontexten? Hur förbinder biblioteket nuet med det förgångna och det framtida?

Drygt var femte svensk är antingen född utrikes eller av två utrikes födda föräldrar.³ Det talas minst 150 olika språk i Sverige.⁴ Språk och identitet hänger också samman, och hur samhället hanterar och bemöter flerspråkighet och språkliga minoriteter får konsekvenser för både språkanvändning och självbilder. Språk kan å ena sidan binda samman världar och människor, å andra sidan bli barriärer. Den människa som inte behärskar ett visst språk i en viss kontext kan hindras i sin rätt att få delta i samhället och påverka sin livssituation. Biblioteket kan i detta vara en viktig kraft för att barn, unga och vuxna ges utrymme att använda alla sina språkliga verktyg i sitt lärande och varande. Behovet av samhällsfunktioner där språk, läsande och skapande för alla står i centrum är livsviktigt för en hållbar och likvärdig social verklighet.

Genom språk, berättelser och möten kan förståelse och förändring skapas. Folkbiblioteken arbetar med språk, berättelser och möten, och har därför stor potential i ett samhälle präglad av flerspråkighet och mångfald. Det sker inte utav sig själv utan kräver resurser, insatser och medvetenhet. För vems berättelser får ta plats i biblioteket och på vilka premisser? Och hur ser representationen ut?

Om rapporten

Länsbibliotek Sörmland vill i dialog med folkbiblioteken och andra relevanta aktörer inta en aktiv roll för att stärka folkbiblioteken som arenor för flerspråkighet och demokrati. På så sätt kan bibliotekslagen förverkligas i praktiken och en tillgänglig biblioteksverksamhet för alla i Sörmland tillgodoses. Vilket stöd och vilken stimulans bör den regionala biblioteksverksamheten bidra med för att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller biblioteksverksamhet i ett flerspråkigt samhälle?

Rapporten vill dels ge en nulägesbild för att synliggöra bibliotekens behov, dels vara ett strategiskt underlag för att stärka biblioteksverksamheten i Sörmland. Syftet är att belysa förutsättningar och sammanhang, hinder och möjligheter utifrån relationen mellan det regionala uppdraget och folkbibliotekens behov. Rapporten är framarbetad utifrån ett interkulturellt perspektiv⁵ som betonar mångfald som utgångspunkt, mål och resurs. Tillvägagångssättet har präglats av att söka efter en förståelse av hur attityder, strategier, språkbruk och prioriteringar kan ge olika handlingar och resultat.

---

¹ Socialstyrelsen: Social rapport 2010

² Landstinget Sörmland: Hälsan i Södermanland – en kommunbeskrivning. Version 1512

³ SCB: Sveriges befolkning, kommunala jämförelsetal, 31 december 2014

⁴ Institutet för språk och folkminnens webbplats: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/fragor-och-svar-om-sprak.html#hurmangasprak>

⁵ Landstinget Sörmlands Kulturplan 2015–2017, ss 7–8, framgår att för att kunna utforma och genomföra en för Sörmland relevant kulturverksamhet "vill vi att Sörmlands regionala kultur: [...] ska arbeta med interkulturella perspektiv". Kulturplanen tas fram i samverkan med länets kommuner och i samråd med länets kulturliv och det civila samhället.

Yttre prövningar och inre reflektion har växelverkat genom dialoger och litteraturjämförelser. Rapporten är inte tänkt att vara heltäckande utan fungera som en utgångspunkt för den fortsatta regionala biblioteksutvecklingen, och av Länsbibliotek Sörmland användas som vägledning för metodval och kompetensutveckling samt för utformning av insatser, handledning och kommunikation.

Underlaget bygger på intervjuer med bibliotekschefer eller motsvarande och av biblioteket utsedda medarbetare i Sörmlands nio kommuner. Samtal har också genomförts med medarbetare på Länsbibliotek Sörmland och nationella biblioteksresurser. Resultatet bygger i huvudsak på dessa utsagor, men har kompletterats med hjälp av forskning, litteratur, rapporter, föreläsningar, omvärldsanalyser och statistik samt i viss mån textanalyser av webbplatser, biblioteksplaner och andra styrdokument som bedömts relevanta.

Begrepp

Med mångspråk avses andra språk än svenska. *Mångspråkig biblioteksverksamhet* inkluderar dels verksamhet som utgår från andra språk än svenska, dels besökare med annat modersmål än svenska. En dimension är också hur majoritetsspråket svenska förhåller sig till andra språk.

Med *mångfald* avses en variation av människors individuella olikheter, egenskaper och perspektiv. Det kan exempelvis vara ålder, etnisk tillhörighet, religion och kön. Med *interkulturell utveckling* avses sådan verksamhet som främjar mångfald, exempelvis hur mångfald återspeglas i kulturlivet.⁶

Ett *interkulturellt perspektiv* utgår från interaktioner och ömsesidighet mellan människor med olika bakgrunder och referensramar. Utgångspunkten utgår från alla människors lika värde, och att förhålla sig öppen mot den mångfald som människor tillsammans skapar. Alltså att individer med olika kulturell bakgrund möts och utbyter erfarenhet och perspektiv. Flerspråkighet ses som en rikedom, och mångfald som utgångspunkt och resurs betonas. På så sätt skapas förutsättningar för inkluderande möten, delaktighet, inflytande och jämlikhet i samhället.⁷ För offentlig verksamhet kan syftet beskrivas vara att " hitta lösningar för att hantera kulturell olikhet inom ramen för grundläggande demokratiska värden och utifrån internationella konventioner om mänskliga rättigheter".⁸

Det interkulturella perspektivet förutsätter även ett *normkritiskt förhållningssätt* som handlar om att sätta fokus på makt och synliggöra normer – exempelvis om kön, språk, religion, hudfärg och nationalitet – genom att ifrågasätta dessa. Normer påverkar människors handlingar samtidigt som människor påverkar normer. Interkulturalitet innebär ett gränsöverskridande där olika kulturella barriärer bearbetas. I interkulturella möten pågår exempelvis förhandlingar om eller rekonstruering av identiteter och olika sociala tillhörigheter.⁹

---

⁶ Jämför Kulturrådets definitioner av mångfald och interkulturell utveckling:
<http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2014/Tv%C3%A4rperspektiv.pdf>

⁷ Lahdenperä 2004, Lahdenperä 2011 och Rosales 2015

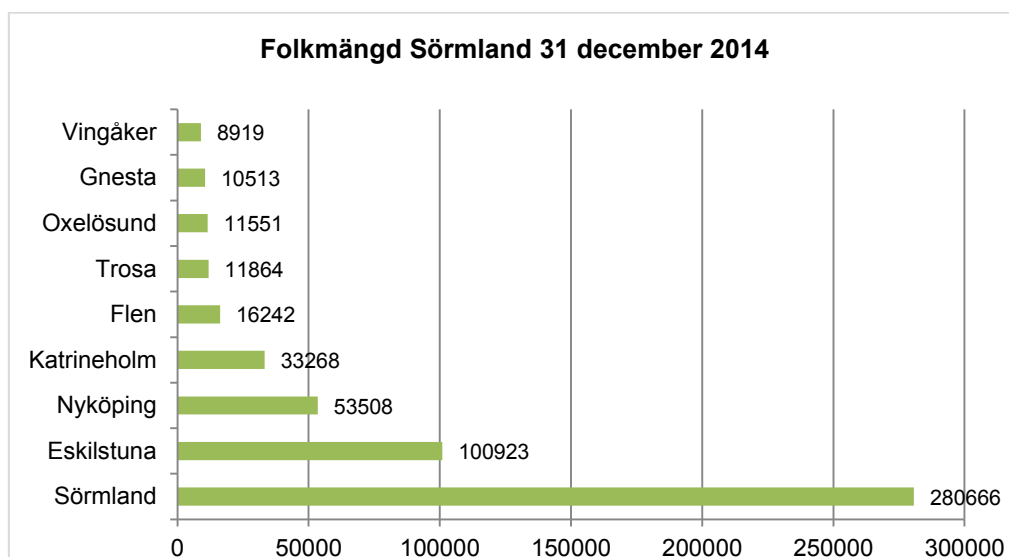
⁸ Strategi för ett interkulturellt Botkyrka 2010, s. 4

⁹ Lahdenperä 2004

Utgångspunkter

Sörmland har cirka 280 000 invånare. Länets största kommun är Eskilstuna med över 100 000 invånare medan Vingåker är minst med nästan 9 000 invånare.¹⁰ Övriga kommuner är Flen, Gnesta, Katrineholm, Nyköping, Oxelösund, Strängnäs och Trosa. Det finns stora skillnader mellan och inom kommunerna när det gäller livsvillkor och hälsa.¹¹ Förutsättningarna för utveckling, exempelvis när det gäller sysselsättning, skiljer sig också mellan olika delar av länet. Det beror bland annat på kommunernas geografiska läge och förbindelse till Stockholm. Den relativt begränsade arbetsmarknaden gör Sörmland beroende av arbetspendling till omkringliggande län, och större kommuner till antalet invånare sett och de kommuner som har bäst pendlingsmöjligheter drar ifrån.¹² Arbetslösheten i länet varierar relativt mycket, men är genomgående högre i Sörmland än i riket som helhet. 2014 hade Eskilstuna och Flen den högsta andelen arbetslösa bland kommunerna i länet medan Trosa och Gnesta hade den lägsta andelen.¹³ Skillnaden jämfört med riksgenomsnittet är särskilt stor bland utrikes födda personer, personer med högst grundskoleutbildning samt ungdomar.¹⁴ Sörmland har en av landets lägsta utbildningsnivåer.¹⁵

Figur 1. Den totala folkmängden i Södermanlands län sorterad på kommun. Siffror från 31 december 2014.

Språk och migration

”Men de är bara olika. Alla språk är lika rika. Alla viktiga känslor går att uttrycka på alla språk” säger exilförfattaren Hassan Blasim i en intervju i litteraturtidningen Karavan.¹⁶ Under de senaste 50 åren har Sverige kommit att präglas av språklig mångfald. Arabiska, bosniska, kurdiska, persiska och somaliska är några av de språk som etablerats.¹⁷ Det förs ingen officiell statistik på vilka språk som talas i Sverige, men enligt Språkrådet finns det minst 150 språk utöver de sju som räknas som inhemska språk, alltså svenska och teckenspråk samt de fem officiellt erkända minoritetsspråken finska, samiska, meänkieli (tonedalsfinska), jiddisch och romska (romani chib). Alla de nationella

¹⁰ SCB: Sveriges befolkning, kommunala jämförelsetal, 31 december 2014

¹¹ Landstinget Sörmland: Hälsan i Södermanland – en kommunbeskrivning. Version 1512

¹² Regionförbundet Sörmland: Hållbart resande i Sörmland 2015

¹³ Landstinget Sörmland: Hälsan i Södermanland – en kommunbeskrivning. Version 1512

¹⁴ Regionförbundet Sörmland: Regionfakta <http://www.regionfakta.com/Sodermanlands-lan/Befolkning-och-hushall/Medborgarskap-hos-lanets-in-och-utvandrare/>

¹⁵ Landstinget Sörmland: Hälsan i Södermanland – en kommunbeskrivning. Version 1512

¹⁶ Intervju i tidskriften *Karavan* 2015:4

¹⁷ Otterup 2012

minoritetsspråken har talats länge i Sverige, till exempel har finska och samiska talats lika länge som svenska.¹⁸ Också Sörmland präglas av språklig mångfald, och med största sannolikhet talas det över 70 språk i länet.¹⁹

Den svenska enspråknormen är trots den språkliga mångfalden på flera sätt fortfarande stark. Flerspråkighet har också klingat negativt eftersom det ofta förknippats med att förtryckta minoriteter tvingats lära sig svenska.²⁰ Under lång tid var det egna modersmålet förbjudet i skolan och människor inte bara fråntogs sitt språk utan skämdes också över sina modersmål. I dagens Sverige bär människor på egna sådana eller från tidigare generationer ärvda minnen. Både historiskt och i nutid finns även många exempel på hur nationella minoriteters språk och kultur förtryckts i Sverige. Övergrepp har skett i form av tvångssteriliseringar, rasbiologisk forskning och olagliga registreringar.²¹

Ett språkligt perspektiv på migration väcker frågor om hur samhället hanterar och bemöter flerspråkighet och språkliga minoriteter. För individen handlar det exempelvis om hur hen tillåts utveckla flerspråkighet. Språket är en viktig del av människans identitet, men också en identitetsmarkör och ett maktmedel. Flerspråkiga barn och vuxna har behov av sitt/sina modersmål. Dessutom anses inte ett språk heller hindra inläringen av andra språk, utan det har visat sig ha positiva effekter när språken utvecklas parallellt.²² I den svenska språklagen från 2009 poängteras också allas rätt till modersmål samt ett särskilt ansvar för att såväl skydda som främja dels de nationella minoritetsspråken, dels det svenska teckenspråket.²³

Södermanlands läns landsting, Eskilstuna, Oxelösund och Trosa kommun är finska förvaltningsområden. Det innebär att finskspråkiga invånare har vissa lagstadgade språkliga rättigheter, däribland att det ska vara möjligt att använda sitt språk i kontakt med myndigheter.

Svensk språklag (2009:600)

14 § Var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Därutöver ska

1. den som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket, och
2. den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

Den som har ett annat modersmål än de språk som anges i första stycket ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål.

15 § Det allmänna ansvarar för att den enskilde ges tillgång till språk enligt 14 §.

I Sverige är det mestadels viktigt att kunna tala och förstå det svenska språket för att klara sig på arbetsmarknaden och i samhället i stort. Vuxna med annat modersmål än svenska och som är folkbokförda i Sverige har rätt till utbildning i svenska för invandrare (SFI). Kommunerna är ansvariga och SFI ska kunna kombineras med exempelvis arbete eller praktik.²⁴ Flerspråkiga barn i förskola och förskoleklass ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Elever i grund- och gymnasieskola har också rätt till modersmålsundervisning om vissa förutsättningar är uppfyllda. Barn och unga som tillhör någon av de nationella minoriteterna har en utökad rätt till

¹⁸ Institutet för språk och folkminnen webbplats: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/fragor-och-svar-om-sprak.html#hurmangasprak>

¹⁹ Eskilstuna kommuns webbplats: <http://www.eskilstuna.se/sv/Utbildning-och-barnomsorg/Modersmal-hemsprak/Modersmalsundervisning/>

²⁰ Otterup 2012

²¹ Länsstyrelsen i Stockholms län: Nationella minoriteters rättigheter: en handbok för kommuner, landsting och regioner 2011

²² Gustafsson Chen 2011

²³ SFS 2009:600. Språklag § 8 och § 9

²⁴ Skolverkets webbplats: <http://skolverket.se/skolformer/vuxenutbildning/utbildning-i-svenska-for-invandrare/ratt-till-sfi-1.236681>

undervisning i sitt modersmål.²⁵ Också läskunnighet är en viktig förutsättning i det svenska samhället. Ungefär 6 procent av befolkningen uppskattas ha någon form av läsnedsättning som innebär att personen har svårt att läsa tryckt text. De vanligaste orsakerna till läsnedsättning är synskada eller dyslexi. Olika språk är olika svåra för en person som är dyslektiker. Det kan också vara svårt att avgöra om svårigheten beror på en faktisk läsnedsättning eller på att personen inte lärt sig tillräckligt mycket av det nya språket. Ofta upptäcker inte skolor dyslexi och andra läsnedsättningar hos personer med annat modersmål än svenska.²⁶

Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) var år 2014 drygt 22 procent av Sörmlands befolkning antingen utrikes född eller inrikes född av två utrikes födda föräldrar. Nästan 8 procent var utländska medborgare. De vanligaste emigrantländerna för utrikesfödda i Sörmland var Finland, Irak och Somalia.²⁷ Av de som invandrade till Södermanlands län under 2014 var 30 procent syrier, 10 procent somalier och 13 procent återvändande svenskar.²⁸ Den officiella statistiken ger en användbar, men begränsad bild av det språkliga läget i Sörmland. Alla syns inte i statistiken, och att veta vilket land en person har sin bakgrund i är inte alltid detsamma som att veta personens språk. Vuxna asylsökande, papperslösa och EU-migranter räknas inte heller in i den officiella statistiken.

Den demografiska situationen skiljer sig mellan kommunerna i Sörmland. Mer än 11 procent av befolkningen i Flen var år 2014 utländska medborgare. Eskilstuna har med sina 30,6 procent störst andel av befolkningen som är antingen utrikes född eller inrikes född av två utrikes födda föräldrar. Det kan jämföras med Gnesta och Vingåker där siffran är 13,5 respektive 13,0 procent.²⁹

	Folkmängd	% med utländsk bakgrund*	% utrikes födda	% utländska medborgare
Södermanlands län	280666	22,4	17	7,9
Eskilstuna	100923	30,6	22,6	9,8
Flen	16242	23,7	18,8	11,4
Gnesta	10513	13,5	10,7	5,2
Katrineholm	33268	21,1	16	7,9
Nyköping	53508	16,2	12,5	5,9
Oxelösund	11551	22,3	18,3	8,4
Strängnäs	33878	16,1	12,4	5,7
Trosa	11864	15,5	11,8	5,3
Vingåker	8919	13,9	12,3	8,4

Figur 2. Andel personer i Sörmland med utländsk bakgrund. Siffror från 31 januari 2014. *Myndigheters definition av utländsk bakgrund = personer som är utrikes födda eller inrikes födda av två utrikes födda föräldrar.

Det finns olika orsaker till att människor rör sig mellan och över landsgränser i världen. En del människor tvingas fly på grund av förföljelser, allvarliga kränkningar och krig medan andra flyttar för att bilda familj, arbeta, studera eller söka bättre livsvillkor. Under 2014 var familjeanknytning det

²⁵ Skolverkets webbplats: <http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/sprak/amnen/modersmal>

²⁶ Gustafsson Chen 2012

²⁷ SCB: Sveriges befolkning, kommunala jämförelsetal, 31 december 2014

²⁸ Regionförbundet Sörmlands webbplats regionfakta: <http://www.regionfakta.com/Sodermanlands-lan/Befolkning-och-hushall/Medborgarskap-hos-lanets-in--och-utvandrare/>

²⁹ SCB: Sveriges befolkning, kommunala jämförelsetal, 31 december 2014

vanligaste skälet till att människor sökte tillstånd att flytta till Sverige.³⁰ De tre vanligaste länder varifrån arbetskraftsinvandring kommer till Sverige var år 2015 Indien, Thailand och Kina.³¹ Under 2015 var de flesta asylsökande personer i Sverige från Syrien, Afghanistan eller Irak. Samma period året innan var de flesta asylsökande personer från Syrien och Eritrea. Bland asylsökande personer var också många statslösa båda åren.³² Av de som fick uppehållstillstånd som flykting eller anhörig var under 2015 majoriteten från Syrien, Eritrea eller Somalia.³³

Migrationsverket har mottagningsenhet och förvar i Flen. Under de senaste åren har Sörmland haft en hög flyktingmottagning, som medfört och framöver medför anhöriginvandring. Också här är det stora skillnader mellan kommunerna. Antalet nyanlända i Sörmland under 2015 var 2 052 personer varav 127 ensamkommande barn. Året innan var det 2 353 personer varav 100 ensamkommande barn.³⁴ Till antalet tog Eskilstuna emot flest flyktingar men i förhållande till folkmängd tog små kommuner emot flest. Vingåker och Oxelösund var 2014 två av de kommuner som tog emot flest flyktingar i förhållande till sin folkmängd. 2014 beviljades 2 206 personer, varav 88 ensamkommande barn, uppehållstillstånd i Sörmland.³⁵ Södermanlands län tog under 2015 emot 1 958 personer som beviljats uppehållstillstånd. Av dessa var 118 ensamkommande barn. Eskilstuna tog emot flest medan Gnesta och Trosa tog emot 24 respektive 22 personer vardera. Relativt befolkningmängden tog Oxelösund, Flen och Vingåker emot flest. I Sörmland är 6 685 personer registrerade som boende i Migrationsverkets mottagningsssystem. Nästan hälften av dessa bor i Eskilstuna eller Flen. I Trosa är antalet bara 63 personer.³⁶ Det finns 11 asylboenden och tre evakueringsboenden i Sörmland. Antalet asylsökande registrerade i Sörmland i början av december 2015 var 6 216 personer jämfört med 3 127 personer året innan. Antalet ensamkommande barn i Sörmland har ökat från 147 barn under 2014 till 630 barn i början av december 2015.³⁷

Regional biblioteksverksamhet och nationella biblioteksresurser

Den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland regleras främst genom Bibliotekslagen, Landstinget Sörmlands strategiska mål, den regionala Kulturplanen och Landstinget Sörmlands biblioteksplan. Därtill är bland annat Barnrättskonventionen, FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, IFLA/Unescos manifest om mångkulturella bibliotek och folkbiblioteksmanifest viktiga. Landstinget Sörmlands gemensamma vision är det öppna landstinget, vilket bland annat innebär att arbetet med demokrati "bedrivs på sörmlänningarnas villkor och riktar sig särskilt till dem som annars inte kommer till tals".³⁸ Landstinget Sörmland strävar efter jämlika levnadsvillkor och ska bidra till god livskvalitet, en jämlik hälsa och en livskraftig och levande region.³⁹ Länsbibliotek Sörmland ska verka strategiskt för att vidga vyer, väcka engagemang, göra skillnad i människors liv, bidra till ökad delaktighet och mångfald i samhället samt arbeta för tillgängliga bibliotek.⁴⁰

³⁰ Migrationsverket. "Mitt i världen 2015": <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015.html>

³¹ Migrationsverket. "Mitt i världen 2015": <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015/Anhoriga-och-arbetskraft.html>

³² Migrationsverket. "Mitt i världen 2015": <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015/Flyktingmottagandet-i-kommunerna.html>

³³ Migrationsverket: Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2015 <http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a3460772133ee/1451894611797/Kommunmottagna+enligt+ersattning+sf%C3%B6rordningen+2015.pdf>

³⁴ Nyanlända = antal mottagna + vidareflyttade till kommun - vidareflyttade från kommun. Migrationsverket: Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2015

³⁵ Migrationsverket: Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2015

³⁶ Migrationsverket: Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2015

³⁷ Landstinget Sörmland: Behovsanalys. Asylsökande, nyanlända och papperslösa 2015

³⁸ Landstinget Sörmland: Det öppna landstinget. Landstingets Sörmlands vision

³⁹ Landstinget Sörmland: Mål och budget. Planperioden 2015–2017

⁴⁰ Landstinget Sörmland: Kulturplan 2015–2017

Den nya bibliotekslagen, som trädde i kraft 1 januari 2014, är kopplad till de kulturpolitiska målen och UNESCO:s folkbiblioteksmanifest. Regional biblioteksverksamhet ska bedrivas i syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Prioriterade grupper för det allmänna biblioteksväsendet är personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska samt för folkbiblioteken att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.⁴¹ Utöver de grupper som är prioriterade enligt lagen är också målgruppen äldre en av Landstinget Sörmland prioriterad grupp. Sedan 2015 ingår inom ramen för kultursamverkansmodellen också litteraturen som konstform i Länsbibliotek Sörmlands uppdrag.

Bibliotekslagen syftar särskilt till att uppmuntra samordning och samverkan så att alla invånare ska kunna "erhålla god biblioteksverksamhet oavsett var de bor i landet"⁴². Svensk biblioteksforening har brutit ned den officiella biblioteksstatistiken på regional och kommunal nivå, vilken visar att mer resurser till personal och medieutbud behövs för att biblioteken ska kunna leva upp till bibliotekslagen. Ökad biblioteksanvändning bygger på hög personaltäthet, ett aktuellt medieutbud, en stor andel nyförvärv, bra datortillgång och ett rikt utbud av tidskrifter.⁴³

Alla kommuner och landsting måste ha en biblioteksplan. Kungliga biblioteket (KB) har av regeringen fått uppdraget att tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp antagna biblioteksplaner.⁴⁴ KB ska samordna biblioteksväsendet, främja nationell samverkan och utveckling, samla in den officiella biblioteksstatistiken samt administrera och utveckla den nationella bibliotekskatalogen Libris samt göra en nationell biblioteksstrategi som ska vara klar 2017. I KB:s utvecklings- och samverkansuppdrag är sedan 2013 Sveriges depåbibliotek och lånecentral i Umeå, Internationella biblioteket (IB), Stadsbiblioteket i Malmö och Regionbibliotek Stockholm partners på så sätt att de är nationella resurser med spetskompetens som inte är möjlig att upprätthålla på lokal eller regional biblioteksnivå.⁴⁵ Det finns även en rad specialbibliotek såsom Finlandsinstitutets bibliotek, Kurdiska biblioteket, Samernas bibliotek, Judiska biblioteket och Nordiska Afrikainstitutets bibliotek.

Sedan 2015 är Centrum för lättläst en del av Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). MTM:s uppdrag är att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning. MTM är lånecentral för talböcker, punktskriftsböcker och teckenspråkig litteratur. MTM producerar också talböcker, punktskriftsböcker och lättläst litteratur samt tillgängliggör lättläst nyhetsinformation. Genom att MTM har etablerade samarbeten med sina nordiska motsvarigheter kan talbokslåntagare låna direkt från exempelvis finska talboksbiblioteket Celia.

Internationella biblioteket (IB) är lånecentral och nationellt kompetenscenter för folk- och skolbibliotek när det gäller mångspråkiga medier. IB arbetar med metodutveckling, rådgivning och kompetensutveckling samt med att berika LIBRIS katalog med poster för mångspråkiga medier och vidareutveckling av webbresurser kring mångspråkighet. Internationella bibliotekets lånecentral (IBLC) är ett stöd för den regionala biblioteksverksamheten "att främja samarbeten mellan biblioteken inom regioner med syfte att utveckla medieförsörjning av mångspråkiga medier".⁴⁶ IBLC samarbetar med motsvarande lånecentraler i Danmark, Finland och Norge. Bibliotek kan beställa fjärrlån, enstaka lån eller depositioner från IBLC. Medier på lättillgängliga språk, det vill säga arabiska, bosniska, kroatiska, persiska, polska, ryska, serbiska, somaliska, spanska, thai och turkiska kompletteras IBLC främst med

⁴¹ SFS 2013:801. Bibliotekslag § 11, § 4, § 5, § 8

⁴² SFS 2013:801. Bibliotekslag § 14

⁴³ Svensk biblioteksforening: <http://www.biblioteksforeningen.org/folkbiblioteken-2014/5/>

⁴⁴ SFS 2013:801. Bibliotekslag

⁴⁵ Kungliga biblioteket: <http://bibliotekssamverkan.blogg.kb.se/2012/12/07/forandringar-i-bibliotekslandskapet/#.VkERVJ0V9jo>

⁴⁶ Internationella biblioteket: Central medieförsörjningsplan för mångspråkiga medier 2014

enstaka titlar och ämnesbeställningar. Medier på bristspråk⁴⁷, alltså språk där utgivningen och inköpskanalerna är mycket begränsade samtidigt som efterfrågan är stor, kompletteras med enstaka titlar.⁴⁸

I bibliotekslagen står inte längre att regional biblioteksverksamhet ansvarar för den kompletterande medieförsörjningen, men inget hindrar att sådant ansvar tas. Uppdraget kan tolkas som att det är mer strategiskt inriktat än tidigare.⁴⁹ Enligt Sörmlands medieförsörjningsplan från 2012 ansvarar kommunbiblioteken för att hålla ett lämpligt grundbestånd för de större språkgrupperna, och framförallt när det gäller barnlitteratur. Länsbibliotek Sörmlands ansvar är att ersätta värdbiblioteket, alltså Eskilstuna bibliotek, för inköp av litteratur på de språk som Sörmland hade ansvar för enligt den centrala medieförsörjningsplan för mångspråkig litteratur som gällde då. Språken var arabiska, bosniska, finska, kinesiska, kroatiska, kurmanji, persiska, polska, ryska, serbiska, sorani, spanska, turkiska och vietnamesiska samt vissa andra språk vid efterfrågan från biblioteken. Länsbibliotek Sörmland ansvarar även för att en överenskommelse med värdbiblioteket om inköpsrutiner finns och upprätthålls, samt för att stödja kommunerna med information som rör minoritetsspråken. Uppdrag och roller är nu i vissa avseenden förändrade och ansvarsspråk avskaffat. Det saknas också uppföljning av hur Länsbibliotek Sörmland och kommunbiblioteken upprätthållit sina respektive ansvar.

---

⁴⁷ Uppdateras på Internationella bibliotekets webbplats med aktuell information: <http://www.interbib.se/default.aspx?id=67560>

⁴⁸ Internationella biblioteket: Central medieförsörjningsplan för mångspråkiga medier 2014

⁴⁹ Svensk biblioteksforening: För det demokratiska samhällets utveckling 2015, s. 25

En nulägesbild

Folkbiblioteken i Sörmland vill att Länsbibliotek Sörmland inspirerar, stödjer bibliotekens omvärldsbevakning, skapar förutsättningar för bibliotekens samverkan med varandra och med andra aktörer samt främjar kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyten. Biblioteken tror också att Länsbibliotek Sörmland kan spela en roll för att utveckla modeller och metoder såväl som tillhandahålla vägledningar och lathundar.

Figur 3 Vad vill folkbiblioteken i Sörmland att Länsbibliotek Sörmland ska bidra med?

Det mångspråkiga perspektivet behöver enligt både folkbiblioteken och Länsbibliotek Sörmland genomsyra och synas i all verksamhet, men i praktiken förhåller det sig inte så. Tids-, kunskaps- och resursbrist uppges som skäl. De flesta tror att om det finns möjlighet (exempelvis tillräckligt med personalresurser) så är det positivt om någon är ansvarig för det mångspråkiga, men att det i sig inte får tolkas som att det inte är allas ansvar. I nuläget upplevs det som att det inte finns något samarbete i länet när det gäller mångspråkig biblioteksverksamhet. Däremot finns utrymme och behov av ökad samverkan samt efterfrågan på att få syn på vad för slags kompetensutveckling som behövs. Av andra anses inte Länsbibliotek Sörmland ha varit särskilt synliga inom det mångspråkiga biblioteksområdet, och uttrycker också själva att detta inte har prioriterats. Länsbibliotek Sörmlands mångspråkiga arbete har fram tills nu bestått av kompletterande medieförsörjning, transportkostnader mellan biblioteken i länet och enstaka aktiviteter inom kompetensprojekt och samarbeten. Under 2015 hade majoriteten av aktiviteter som genomfördes inom tre-läns-samarbetet "Dela & Lär" tema integration.⁵⁰

Språksamställning

"Världen försvinner bort, vet inte vad som händer och är i sin egen bubbla här."⁵¹

Flera bibliotek upplever att det är svårt att hinna kartlägga sitt lokalsamhälle på ett systematiskt sätt. Hastiga förändringar och förändringar på längre sikt när det gäller språklig sammansättning i en kommun kan vara svåra att hinna hantera. Språk i förhållande till ålder, utbildning och andra aspekter samt vilka de verkliga behoven är upplevs också som lite svårt att hålla sig uppdaterad om. Några bibliotek har bra koll på vilka språk som pratas i kommunen, medan andra i första hand har koll på vilka språk som lånas. Gemensamt för planeringen av verksamheten är att alla bibliotek utgår i hög

⁵⁰ "Dela & Lär" är samverkan mellan Sörmland, Västmanland och Örebro län, och under 2015 – med fokus på det flerspråkiga biblioteket och mångfald – studiedagar, en studieresa och ett chefsinternat. I kompetensprojektet "KompoBib" (avslutat mars 2013) erbjöds några studiedagar på tema integration. I projektet "Berätta, leka, läsa" lyftes hur förskolor kunde ta tillvara flerspråkiga kompetensen hos barnen, och informationsmaterial om projektet till föräldrar fanns på flera språk. Projektet "Bokrecept" hade 2015 en studiedag där en av föreläsningarna fokuserade på flerspråkighet. Tillsammans med övriga läns- och regionbibliotek samt Internationella bibliotek togs det 2015 fram en broschyr om små barns språk och bibliotek.

⁵¹ Från intervju materialet.

grad från de språk som efterfrågas på biblioteket. Bortsett från biblioteksbesökare är viktiga kanaler förskola och skola, SFI, modersmålspedagoger, föreningar, språkcafé eller liknande aktiviteter, arbetsförmedling och specifika funktioner i kommunen. Samarbetet med föreningar och andra aktörer samt att utveckla verksamheten i dialog tillsammans med målgrupperna framstår som viktigt att stärka.

”Sporadiskt kan det komma efterfrågan på vilket språk som helst.”⁵²

Språksammansättningarna varierar något mellan kommunerna. Bortsett från svenska och engelska är arabiska, finska, tigrinja och somaliska relativt stora språk på biblioteken i alla kommuner. Persiska, polska, romani, ryska och thai uppges av flera av biblioteken. Språk som nämns av enstaka kommuner som vanligt förekommande är kurdiska, amhariska, litauiska, estniska och albanska. Bosniska-kroatiska-serbiska, spanska, kinesiska och vietnamesiska är språk som några bibliotek menar att efterfrågan sjunkit kraftigt på.

Reflektioner

Genom att lokalsamhället kartläggs definieras aktörer och det går att få en överblick över demografi och levnadsförhållanden i en kommun eller kommundel. Varje bibliotek känner sitt lokalsamhälle och människorna där bäst, och genom att göra kartläggningar kan biblioteket skapa den mest relevanta verksamheten i just det lokalsamhället.⁵³ Länsbibliotek Sörmland kan stödja detta genom att göra fördjupade analyser av språksammansättningen i länet och ta ett ansvar för att förutspå tendenser, vilket också är viktigt för att kunna göra strategiskt viktiga prioriteringar regionalt.

Det lokala utvecklingsarbetet påverkas av faktorer som geografiskt läge, föreningsliv, politik och ekonomi, men också visioner och kompetens i verksamheten. Den regionala biblioteksverksamheten bör undersöka hur stimulera biblioteket som flerspråkig arena utifrån bibliotekens olika förutsättningar. Demografiska förändringar kan förändra både förväntningar och behov, men systematisk kartläggning kan bidra till att det blir lättare att hantera förändringar som uppstår till följd av exempelvis migration. Regelbundna underlag som utgår från de prioriterade målgrupperna, och fördjupade översikter skulle kunna vara ett sätt att arbeta kvalitetssäkrande med biblioteksutveckling, samt ett redskap i hur arbetet med att följa upp hur biblioteksplaner utformas och används.

De språk som lånas på biblioteket är en viktig utgångspunkt för bibliotekens verksamhetsutveckling, men det är också viktigt att den språkliga sammansättningen i sin helhet finns representerade på alla sätt som är möjliga i biblioteket. Språk är centralt för ett interkulturellt perspektiv och förutsätter ett förhållningssätt som både inkluderar och uppskattar mångfalden av språk.⁵⁴ Det räcker inte att veta vilka språk som finns och vilka språk som lånas, utan biblioteket behöver aktivt och medvetet använda flerspråkigheten samt få syn på hur verksamheten förhåller sig till flerspråkighet och bidrar till att framhäva styrkan av att vara flerspråkig.⁵⁵ Det kan vidare kopplas samman med frågor om rekrytering och budget såväl som läsfrämjande, medieförsörjning och aktiviteter. Detta gäller såklart även den regionala biblioteksverksamheten.

Biblioteket som plats för möten och lärande

”Det viktigaste i mångspråksarbetet är att vara och ta tillvara på att biblioteket är en naturlig mötesplats.”⁵⁶

---

⁵² Från intervjumaterialet.

⁵³ Bengtsson 2012

⁵⁴ Rosales 2015

⁵⁵ Sammanställning av DN:s artikelserie "Ett land, flera språk" på Nationellt centrum för svenska som andraspråks webbplats.

⁵⁶ Från intervjumaterialet.

Biblioteket ses som en viktig mötesplats, och det finns stor efterfrågan på biblioteksrummet. Människor i alla åldrar behöver platser att vara på, mötas på och studera på. För några bibliotek är små, otillgängliga eller dåligt nyttjade lokaler begränsande. Hur medier på andra språk har placerats varierar på grund av förutsättningar, men också som ett resultat av aktiva val. Många bibliotek har eller vill placera böcker på andra språk än svenska centralt i biblioteksrummet. Vissa bibliotek tycker det är viktigt att böcker på andra språk än svenska för barn och unga står i nära anslutning till samma slags böcker för barn och unga på svenska. Några bibliotek har märkt positiva skillnader i samband med förändringar i biblioteksrummet, till exempel genom en lära sig svenska-hylla eller en mer central placering av litteratur på andra språk än svenska. Ökad tydlighet i biblioteksrummet upplevs ha underlättat för både besökare och personal.

Biblioteken lyfter också att det är viktigt att ha tydliga skyltar och information i biblioteksrummet, gärna flerspråkigt när det anses relevant. Några har eller har tänkt använda de foldrar, mallar och knubbar på andra språk som finns att tillgå på Internationella bibliotekets webb. IB är en resurs som biblioteken gärna vill synliggöra mer i biblioteket. Något bibliotek skulle gärna vilja ha en mångspråksdator med relevanta databaser och översättningsprogram i anslutning till medier på andra språk än svenska. Det finns behov av att utveckla mångspråkiga bibliotek både fysiskt och digitalt.

”Sagor på andra språk parallellt med svenska. Mer i linje med vad vi vill, så att det inte blir en särskild stund.”⁵⁷

Biblioteken betonar möten. Språkcafé, läxhjälp och liknande aktiviteter är värdefullt. Många nyanlända och personer med annat modersmål än svenska kommer på språkcafé och läxhjälp, vilka på flera bibliotek är volontärbaserad verksamhet. Det finns också intresse för satsningar som kopplar samman olika områden och/eller människor över språkgränser, exempelvis internet och språkträning. På Katrineholms bibliotek finns datorhandledning på arabiska som drivs ideellt av en förening, och i Gnesta anordnar biblioteket bokvänsträffar.

Redan idag samarbetar många bibliotek med ideella krafter, föreningar och studieförbund. I det arbetet ser biblioteken att det kan vara svårt att engagera frivilliga, men också i att finna balansgången för hur biblioteken kan arbeta inkluderande och för att kvalitetssäkra i en sådan kontext. Samtidigt är det viktigt för biblioteken att bjuda in till både samarbete och platsen så att det blir självklart för föreningar och grupper att använda biblioteket.

Det framhålls att biblioteket är viktigt för personer som söker asyl och väntar på besked. Antalet biblioteksbesökare som är personer som sökt asyl har ökat på flera håll under det senaste året. Tillgång till dator och internet, stöd för att lära sig svenska och en plats att vara på är viktigt. Biblioteken är väldigt intresserade av hur de andra biblioteken i länet arbetar med nyanlända vuxna, barn och ungdomar, samt hur de behov som finns blir tillgodosedda.

Biblioteket är också ett viktigt stöd för de personer som läser svenska på SFI eller som andraspråk. Samarbetet med SFI fungerar olika i kommunerna, och flera bibliotek tycker det kan vara svårt att samarbeta. På vissa håll är det väl etablerat. I till exempel Trosa har biblioteket tillsammans med SFI både läsecirkel på lättläst svenska och språkcafé. Ofta erbjuder biblioteken visningar, men sällan finns ett mera fördjupat samarbete. Förutsättningar för samarbetet med SFI kan bero på om aktören är kommunal eller privat och närheten till varandras verksamheter. Ett bibliotek lyfter också att det är av vikt att titta på hur biblioteket kan arbeta språkutvecklande gentemot människor som inte ingår i ett utbildningssammanhang.

---

⁵⁷ Från intervjumaterialet.

Reflektioner

På uppdrag av Regionbibliotek Stockholm gjordes 2015 en studie om asylsökande personers kännedom och användning av bibliotek. I rapporten bekräftas att asylsökande personer i hög grad besöker biblioteken regelbundet. Bilden som ges när det gäller användning av datorer och internet, språkutveckling, möten med andra besökare och personal samt hjälp med att förstå information stämmer med vad biblioteken i Sörmland beskrivit i intervjuerna. I studien framkom idéer om hur biblioteket kan utveckla sin verksamhet i relation till behov, däribland mer samhällsinformation på fler språk, utökad möjlighet till språkutveckling och samtal med andra besökare och personal samt möjlighet att få uttrycka sig om sin egen livssituation. Språkutveckling, verksamhet som ger interkulturella möten, välkomnande signaler i biblioteksmiljön, flerspråkiga aktiviteter såsom språkcafé samt resursfördelning och kartläggning av insatser, projekt och verksamhet är för biblioteken relevanta utvecklingsområden.

Biblioteken är viktiga stöd i språkutveckling för både barn och vuxna. Men det finns potential att stärka bibliotekens roll som plats för språkutveckling oavsett språk. Detta hänger också ihop med pedagogisk kompetens, alltså att möjliggöra lärande och aktivt anamma språk- och kunskapsutvecklande arbetsätt. Det handlar också om att skapa rumsliga möjligheter för sådan verksamhet. I de insatser som handlar om biblioteksrummet bör utgångspunkten vara att de målgrupper som enligt lag är prioriterade också är synliggjorda i rummet.

Inom skolvärlden används begreppet *translanguaging*, eller korspråkande, allt mer. Det handlar om att använda flerspråkighet på ett medvetet sätt och att var och en får använda alla sina språk som resurs i sitt lärande. Det innebär att inläringen av ett nytt språk utgår från att detta integreras i en redan befintlig språklig repertoar. Flerspråkighet blir en norm eftersom utgångspunkten är att en individs alla språk är delar av samma helhet.⁵⁸ Precis som idéer om korspråkande kan tillföra mycket i samtal om undervisning för flerspråkiga elever skulle det vara användbart också när det gäller folkbibliotek i rumsliga perspektiv, aktiviteter och för biblioteksutveckling. I detta kan biblioteket också hitta vägar att stärka alla språk hos en person. Det finns ett starkt fokus på att lära sig svenska och det finns samtidigt en stark enspråkig norm som behöver brytas. Redan idag ser biblioteket att parallellspråkiga böcker är viktiga och det finns en vilja att erbjuda språköverskridande verksamhet och aktiviteter. Kunskaper om lärande och flerspråkighet i en folkbibliotekskontext behöver undersökas och den pedagogiska kompetensen i detta stärkas.

Språklig och kulturell kompetens i ett biblioteksperspektiv

”Generellt viktigt att få syn på sig själv och andras reaktioner – våga lyfta på de egna förklaringarna och sanningarna – för att kunna bemöta människor”.⁵⁹

Biblioteken menar att det behövs språkkunskaper, ökad mångfald och tillräcklig kulturell kompetens. Det innebär enligt biblioteken bland annat behov av fördjupade kunskaper om kulturer, religion, språk och länder samt perspektiv på vad som formar var och ens värderingar och hur vi bemöter olikheter. Det kan delvis sammanfattas som en fråga om vem besökaren är och vad biblioteksmedarbetarna vet och antar om de språk och erfarenheter som kommer till uttryck på biblioteket. I detta ses Länsbibliotek Sörmland kunna stötta kunskapsutveckling när det gäller kännedom om exempelvis språk och kultur, men också bidra till att stärka och synliggöra hur den gemensamma mångspråkiga kompetensen i länet ser ut.

Det märks stor skillnad för verksamheten på bibliotek som har flerspråkiga biblioteksmedarbetare och bland annat kan det vara relationsstärkande. Biblioteksmedarbetarna behöver också ha kulturell

⁵⁸ Om translanguaging på Nationellt Centrum för svenska som andraspråks webbplats

⁵⁹ Från intervjumaterialet.

kompetens som är tillräcklig för att kunna bemöta var och en utifrån situation och behov. Alla bibliotek arbetar löpande med bemötande. Något bibliotek menar att samtalen om bemötande ofta sker med väldigt liten input utifrån. Katrineholms bibliotek testade vid ett tillfälle drama-workshop om kulturkrockar i praktiken och då fick alla dela sin migrationshistoria.

”Vi har inte tillräckliga kunskaper om hur vi gör i arbetet och mötet med personer som är nyanlända. Det gäller också sammanhang med analfabeter i vuxengrupp eller i sammanhang där svenska blir första språket. I dagsläget testar vi oss fram. Hur arbetar vi med nyanlända barn och unga på bibliotek?”⁶⁰

Något som efterfrågas är fortbildning som handlar om att nå och kunna fånga upp önskemål från personer som är nya i Sverige eller som pratar andra språk än svenska och engelska. Flera bibliotek löser praktiska kommunikationsproblem som kan uppstå med hjälp av kroppsspråk, digitala översättningstjänster och andra besökare i biblioteket. Engelska eller att besökaren har sällskap av en annan person som kan översätta är också vanligt förekommande. En svårighet kan vara att förklara låneregler, och biblioteken vill gärna erbjuda låneregler på så många språk som är möjligt och relevant. Några bibliotek har låneregler på bland annat arabiska, somaliska och finska. Biblioteken upplever också en svårighet när det gäller att kvalitetssäkra informationsmaterial på andra språk. En annan aspekt som lyfts fram är att ett bra bemötande också förutsätter fakta om mediebeståndet och eventuella digitala tjänster.

Några bibliotek menar att kulturkrockar behöver luckras upp och att det behövs ökad förståelse för den andra. Ett bibliotek lyfter att rasism och fördomar är vanligt förekommande på biblioteket och behöver hanteras av biblioteksmedarbetarna. Länsbibliotek Sörmland dröjer sig inte kvar något längre i frågorna om rasism, men tar viss ansats i diskrimineringsaspekten.

Reflektioner

Bristen av språkkompetenser handlar i grunden om rekrytering, och om vad som värderas. Biblioteken har behov av att anställa personer med språkkunskaper, kunskaper om språk och interkulturella frågor. Det behövs även för alla biblioteksmedarbetare kontinuerlig kompetensutveckling och inspirationstillfällen som bidrar till ökade kunskaper om språk, länder, religion och litteratur från hela världen. Dessa bör vara av interkulturell karaktär, och också ha som mål att de som deltar får syn på sig själva och sina erfarenheter. Alltså att var och en utvecklar en förmåga att kunna reflektera och förhålla sig kritisk till sina egna kulturella uttryck och hur dessa påverkar yrkesutövandet, exempelvis i möten med andra människor.

Precis som annan offentlig verksamhet kan bibliotek reproducera rasism, fördomar och problematiska antagande. ”Att med olika strategier aktivt utmana strukturer i samhället som ligger till grund för diskriminering är en stor uppgift som vilar på hela offentliga Sverige, från anställda inom offentlig sektor”.⁶¹ Så står det i Expos kunskapsöversikt som utgår från minoritetssvenskar som är särskilt utsatta för diskriminering och hatbrott. I synnerhet blir de personer som synligt identifieras bryta mot en norm i samhället, exempelvis vithetsnormen, utsatta för stereotypa antagande. Det framgår även att det är svårt att tillhöra en religiös minoritet i Sverige. Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering som har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.⁶² Det är en mänsklig rättighet att själv få definiera sig tillhöra exempelvis en viss språklig, etnisk, religiös eller kulturell grupp, men också en rättighet att slippa tillskrivas sådan identitet.⁶³

⁶⁰ Från intervjumaterialet.

⁶¹ Stiftelsen Expo: Stängda dörrar, s. 7.

⁶² SFS 2008:567. Diskrimineringslag

⁶³ Detta framhålls i inriktningsmålen för Landstinget Sörmlands integrationsstrategi.

Utöver att undersöka och utmana hur organisationen, arbetssätten och prioriteringarna bidrar till att upprätthålla diskriminerande, ojämlika och rasistiska strukturer måste folkbiblioteken också hantera olika diskurser i bemötande. Den lokala och regionala biblioteksverksamheten behöver öka sin interkulturella kompetens för att kunna hantera olikheter och motverka diskriminering. Länsbibliotek Sörmland behöver anta interkulturella perspektiv som verktyg och integrera detta i praktiken. En aspekt av detta är att synliggöra diskursen om flerspråkighet, kulturer och människor som verksamheten verkar inom. För Länsbibliotek Sörmland handlar det också om att bildspråk, formgivning och informationsspridning görs på ett inkluderande sätt. Språk reproducerar normer, och därför måste var och en fråga sig själv och varandra vilka normer verksamheten vill reproducera muntligt och i text, samt ifrågasätta vilka normer som förmedlas.

Länsbibliotek Sörmland förväntas bidra med omvärldsbevakning och har ett uppdrag att tillsammans med Kungliga Biblioteket och kommunerna följa upp hur biblioteksplaner utformats och använts. I detta bör kritiska analyser av muntlig och skriftlig kommunikation med utgångspunkt i klarspråksrekommendationer och normkritik användas. Detta kräver att sådana kunskaper finns och utvecklas i Länsbibliotek Sörmlands verksamhet. En kritisk textanalys belyser förhållanden av makt i samhället. Genom klarspråksperspektivet görs texter begripliga, men språkanvändningen bör också visa förståelse för demokrati. Det vill säga förståelse för hur till exempel rasism kan komma till uttryck i språkbruk och konsekvenser av vad för bild av verkligheten som vi väljer att återge. Att ta en normkritisk ansats för att möjliggöra att personer som inte passar in i majoritetssamhället också får synas, och ta hänsyn till att inte skriva diskriminerande texter.⁶⁴ Genom att inte reproducera majoritetsnormer i biblioteksplaner, och på ett normkritiskt sätt följa upp detta är ett sätt att förverkliga bibliotekslagen.

Ett mindre diskriminerande samhälle måste vara den diskursen som styr den regionala biblioteksverksamheten. Tanken om ett mindre diskriminerande samhälle bör då också appliceras på de kompetensutvecklingsinsatser och övriga satsningar som Länsbibliotek Sörmland görs. Ett sätt är att utveckla mallar för mera inkluderande kommunikation eller vid arrangemang.

Ett annat spår som kan identifieras vara i behov av en fördjupad pedagogisk kompetens utgår från språkutveckling och flerspråkighet i en folkbibliotekskontext. I detta finns också anledning att lyfta hur digitala resurser kan användas som kommunikationsstöd och språkstöd. Det kan finnas anledning att fördjupa sig i att kartlägga samarbeten med SFI och annan vuxenutbildning, interkulturell pedagogik i folkbiblioteket eller bibliotekens pedagogiska funktion i relation till exempelvis nyanlända och asylsökande personer. Ett sätt för den regionala biblioteksverksamheten att hantera detta är att undersöka samarbetsformer med exempelvis Mälardalens högskola som har ett huvudcampus i Eskilstuna och ett mindre campus i Nyköping. På så sätt kan forskning och bibliotekspraktik knytas samman på ett regionalt plan. Forskningscirkel är till exempel en form där forskare och deltagare från praktiken möts i ett ömsesidigt utbyte i ett för deltagarna angeläget problem. Mälardalens högskola har bedrivit forskningscirkel inom bland annat mänskliga rättigheter inom offentlig förvaltning, bemötande och flyktingmottagning.⁶⁵

Mediesamverkan i Sörmland

”Vi har alla begränsade resurser, vad händer när alla har läst de böcker som finns på det språket på ett bibliotek? Kan böckerna cirkulera mellan bibliotek, och går det att se till att det blir spridning i inköp mellan kommunerna?”⁶⁶

⁶⁴ Ehrenberg-Sundin, & Sundin 2015, ss 258–259, 268

⁶⁵ Om forskningscirkel på Mälardalens Högskolas webbplats

⁶⁶ Från intervjumaterialet

I nuläget samordnar Länsbibliotek Sörmland en gemensam e-boks-portal (Eskilstuna ingår inte i denna), en samsöksfunktion, depositioner av böcker på andra språk än svenska och en transportlösning i länet. Det mediebestånd som Länsbibliotek Sörmland delfinansierar via avtal med Eskilstuna bibliotek⁶⁷ nyttjas i väldigt olika grad av biblioteken i länet. Inget bibliotek utom Eskilstuna kan enkelt redovisa hur stor del av mediebudgeten som går till inköp på andra språk än svenska. På ett bibliotek hade barnbibliotekarierna på eget initiativ avsatt en viss procent av mediebudgeten. Flera bibliotek har gjort engångssatsningar med hjälp av pengar som blivit över i andra projekt eller med ansökta extramedel. För några bibliotek har möjlighet till inköpsstöd från Kulturrådet varit till stor hjälp för att kunna köpa barn- och ungdomslitteratur på andra språk än svenska.

Efterfrågan på medier för att träna och lära sig svenska såsom lättläst, språkkurser, grammatikböcker och ordböcker samt böcker med parallelltext och brukslitteratur såsom körkortsböcker på andra språk än svenska efterfrågas i hög utsträckning och biblioteken har egna mediebestånd. För övrig litteratur på andra språk än svenska och engelska bygger några bibliotek egna mediebestånd på något eller några språk medan andra bibliotek har satsat på alla språk som upplevs stora i kommunen. Barnboksbeståndet arbetar nästan alla bibliotek aktivt med på de största språken. På språk som biblioteken menar att efterfrågan sjunkit kraftigt på är också befintliga mediebestånd nu föråldrade.

	Barn 2014	Barn 2015	Vuxen 2014	Vuxen 2015
<i>Vingåker</i>	83	121	295	333
<i>Oxelösund</i>	-	12	105	243
<i>Trosa</i>	107	36	11	16
<i>Strängnäs</i>	32	31	-	-
<i>Nyköping</i>	45	-	-	-
Totalt Sörmland	296	200	563	601

Figur 4. Antal böcker beställda som depositioner från Länsbibliotek Sörmland uppdelat per kommun.

En viss ökning av lån mellan biblioteken i Sörmland har märkts. Länsbibliotek Sörmland har ingen statistik på hur enstaka lån eller fjärrlån av böcker på andra språk ser ut inom länet. Däremot var det fyra av länets kommuner som under 2015 beställde depositioner från Länsbibliotek Sörmland. Vingåkers bibliotek är det bibliotek som i högst utsträckning beställer depositioner. För vuxna beställdes förra året flest depositioner på arabiska, ryska och thai medan det för barn var ryska och persiska. Flera språk beställdes bara vid något enstaka tillfälle. Depositionsbeställningar som görs från Länsbibliotek Sörmland kan ibland vara svåra att hantera på ett kvalitativt sätt eftersom de är så ospecifika.

För de språk som inte är så stora eller där det är svårt att köpa in medier används IB för att kunna tillgodose också dessa behov. De största språken när det gällde depositionsbeställningar från IB under 2015 till Sörmlands län var för barn hebreiska och nederländska och för vuxna böcker på persiska, thai, tigrinja och urdu. Till barn beställdes också en del depositioner på bulgariska, litauiska, ungerska och tigrinja. När det gäller enstaka lån låg arabiska, persiska och makedonska i topp för barn, och för vuxna arabiska, persiska och polska. Det beställdes böcker på flera språk som det under det senaste två åren inte beställts böcker på från IB, bland annat bulgariska och albanska för barn.⁶⁸ Några bibliotek har väldigt få depositioner och kompletterar mestadels med enstaka lån och fjärrlån från IB. Några bibliotek har i princip inga depositioner från IB eller Länsbibliotek Sörmland. Några

⁶⁷ Enligt avtal med Länsbibliotek Sörmland köper Eskilstuna bibliotek in böcker på andra språk än svenska. 2015 erhöll Eskilstuna bibliotek 42 000 kronor för inköp av böcker på andra språk än svenska. Därtill betalar Länsbibliotek Sörmland en procent av medieanslaget för inköp av litteratur (2015 var detta 39 000 kronor), för ett antal timmar vaktmästare per vecka och 25 000 kronor för katalog, inköp och bokuppsättning.

⁶⁸ Statistik från Internationella biblioteket: Utlån per språk per län 2013–2015.

bibliotek har nästan helt förlitat sig på möjligheten att beställa depositioner från IB och ibland Länsbibliotek Sörmland. Något bibliotek tyckte det var svårt veta hur de ska prioritera sina egna inköp när förutsättningarna för vem som ska komplettera vad upplevs vaga.

”När möjligheten att läsa tidningar på sitt språk finns blir besökaren positiv.”⁶⁹

Flera bibliotek är intresserade av en gemensam satsning på och ser behov av en databas med tidningar på många språk. Bibliotek med positiva erfarenheter av en sådan databas menar att placeringen i biblioteksrummet och aktiv marknadsföring har stor betydelse för användningen. Flera bibliotek har ett relativt begränsat utbud på tidningar och tidskrifter på andra språk än svenska. Urval och kvalitet upplevs vara utmaningar när det gäller tidningar och tidskrifter på andra språk än svenska.

Medieförsörjningen på andra språk än svenska försvåras av bristande litteraturutgivning, att det är tidskrävande och saknas tillräckligt med ekonomiska resurser samt otillräckliga kunskaper om litteratur på olika språk. Vid inköp och urval är en svårighet om den specifika språkkunskapen inte finns på biblioteket. Alla bibliotek ser också liknande svårigheter såsom att hitta bra inköpskanaler, hålla koll på litteraturutgivning samt hur ett uppdaterat och relevant bestånd kan hållas över tid. En stor utmaning ligger i att ha både bra och tillräckligt material. På barn-sidan är till exempel behovet större på somaliska än vad som finns att tillgå. Det upplevs finnas ganska lite litteratur för ungdomar på många språk.

Biblioteken menar att de behöver ta mera hjälp av varandra när det gäller medier på andra språk än svenska. Detta genom att dela exempelvis språk- eller litteraturkunskaper som finns inom länet. Flera bibliotek uppger att den kompletterande medieförsörjningen är ett bra sätt att nyttja gemensamma resurser. Några bibliotek uttrycker i klarspråk intresse för utökad utbyte av medier på andra språk än svenska och engelska genom exempelvis spridning av inköp, cirkulation eller ansvarsspråk. På så sätt antas resurserna i länet bättre kunna tas tillvara, och att detta blir särskilt värdefullt för språk som talas av få i en specifik kommun.

Det finns en återkommande känsla av att om Länsbibliotek Sörmland inte bistår i att stärka medieutbudet på andra språk än svenska kommer det drabba invånare i Sörmland negativt. Länsbibliotek Sörmland tror att det finns behov hos folkbiblioteken att den regionala biblioteksverksamheten ingår i lösningen för medieförsörjningen på andra språk än svenska, och det finns också en regional önskan om att tillsammans med biblioteken uppdatera modellen när det gäller medier på andra språk än svenska. Länsbiblioteket ser sin roll som samordnande, och att det förutsätter ett gemensamt tänk. Fokus bör vara på samverkan, allas tillgång till medier och stöd i de svårigheter som finns inom området. En ingång är att få syn på vad för slags centrala insatser som kan vara en del av lösningen när det gäller förvärv och att hålla ett uppdaterat mediebestånd över tid.

Eskilstuna framhåller att de är självförsörjande när det gäller medier på andra språk än svenska och biblioteket har god tillgång på litteratur på andra språk än svenska, men tror att de mindre kommunerna kan ha behov av kompletterande medieförsörjning. Länsbibliotek Sörmland har en begränsad insyn i de övriga bibliotekens mångspråkiga bestånd, och ger uttryck för ett behov av sluta gissa och anta, för att stärka sin bild av de sörmländska bibliotekens specifika arbete och utmaningar. Det saknas idag samordning och gemensamt tänk för det mångspråkiga beståndet.

”Internationella Biblioteket har haft bra studiedagar om litteratur och traditioner, skriftspråk och bakgrunder som har betydelse”.⁷⁰

Några bibliotek tror att IB kan bistå med litteraturkunskaper och inköps hjälp, men detta har inte använts i någon större utsträckning. Flera bibliotek vill också använda IB bättre och är positiva till IB:s

---

⁶⁹ Från intervjumaterialet.

⁷⁰ Från intervjumaterialet.

webbplats, men i slutänden upplevs det inte finnas tid. Informationsträffar med aktörer som IB och fortbildning i informationssökning med fokus på IB:s katalog efterfrågas. Via studiedagar IB arrangerat har biblioteken fått tips på inköpsställen och litteratur. Bortsett från IB nämndes ofta BTJ:s internationella redaktion, och andra bibliotek till exempel Eskilstuna och Stockholm. Några bibliotek angav att de tar hjälp av skolbiblioteket och/eller modersmåls lärare, SFI och annan vuxenutbildning.

Biblioteken ger uttryck för en vilja att Länsbibliotek Sörmland är ett stöd när det gäller källor till och information om språkutgivningar och inköpskanaler, litteraturbevakning och i att kvalitetssäkra medier på andra språk än svenska. Återkommande är också en önskan om hjälp med samlade kunskaper om mediebestånd, utveckla kunskapsområdet vilket inkluderar både bedömningar av medier och hur biblioteken ska hålla uppdaterade bestånd över tid. Det senare inte minst på mindre språk eller språk som är tillfälligt eller mindre förekommande i en kommun. Detta handlar om hur biblioteken ska tänka för att bygga ett flerspråkigt bestånd, ta fram strategier för att vara tidseffektiv och använda begränsade ekonomiska resurser på bästa sätt samt säkra kvaliteten. Ett bibliotek beskriver att hjälp med inköpskanaler behövs för att detta är tidskrävande, föränderligt och svårt.

Reflektioner

Bara några av biblioteken använder den med regionala medel delfinansierade samlingen på Eskilstuna bibliotek kompletterande. Utifrån hur såväl Länsbibliotek Sörmland som Internationella biblioteket används framgår att det i länet till viss del även saknas samsyn om hur den kompletterande medieförsörjningen är tänkt fungera. Biblioteken ger därtill uttryck för samma slags svårigheter när det gäller medieplanering av medier på andra språk än svenska. Det finns behov av samordning av medier och/eller resurser på andra språk än svenska. Därför behöver upplägget för den kompletterande medieförsörjningen omförhandlas, ansvar på alla nivåer behöver tydliggöras och den befintliga medieförsörjningsplanen behöver revideras. Inom de samarbeten som finns i andra län och regioner ses länets bestånd av medier på mångspråk som en gemensam resurs för alla bibliotek som ingår. Från ett regionalt biblioteksperspektiv är detta ett önskvärt mål. Det är också viktigt att oavsett vad för slags samarbeten som biblioteken i Sörmland enas om när de gäller medier är det viktigt att det är tydligt formulerat vad som förväntas av den kommunala, regionala och nationella nivån samt att det finns systematisk uppföljning av dessa åtaganden.

Länsbibliotek Sörmland har ansvar att synliggöra de samverkansvinster som finns, men samverkan för att alla ska ges tillgång till landets samlade biblioteksresurser betonas även i bibliotekslagen. I IB:s rapport om mångspråkigt arbete på gymnasiebibliotek framgår att just "olika former av samarbete och samordning av resurser är utan tvekan ett effektivt sätt att övervinna de olika typer av hinder som omnämns för att skapa ett mångspråkigt bestånd".⁷¹ I första hand behöver därför Länsbibliotek Sörmland möjliggöra att en dialog förs mellan biblioteken om tänkbara lösningar. Det behöver göras gemensamma fördjupningar och konsekvensanalyser av tänkbara modeller när det gäller samverkan om medier i allmänhet och medier på andra språk i synnerhet. Tillsammans kan länets bibliotek tänka nytt om inköp, urval och bestånd. Genom mediasamverkan möjliggörs för alla invånare i Sörmland att enkelt ha tillgång till medier på sina språk och den samlade kunskapen om exempelvis urval och inköp kan tänkas öka.

Inom ramen för mediasamverkan bör också kompetensutvecklingsplaner och olika slags utvecklingsfrågor inkluderas. Mediasamverkan måste ur det regionala perspektivet utgå från att det samtidigt stimulerar bibliotekens verksamhetsutveckling. Bibliotekslagen, demografiska förändringar och att möjligheten till depositions lån försvunnit regionalt har enligt IB medfört att biblioteken själva köper mer litteratur på andra språk.⁷² Länsbibliotek Sörmlands insatser borde därför utgå från att

---

⁷¹ Goobar 2015, s. 7.

⁷² Söderman 2015

också stimulera bibliotekens möjligheter att hålla egna bestånd. Utgångspunkten är likvärdig tillgång till litteratur på andra språk än svenska, ett ökat samarbete mellan biblioteken i länet och främjande av att alla folkbibliotek har ett rimligt och relevant basutbud av medier på andra språk än svenska. Det är rimligt att anta att biblioteken kan skapa egna grundbestånd på de största och mest tillgängliga språken, exempelvis arabiska.

Ekonomiska satsningar på medier som görs av den regionala biblioteksverksamheten bör alltid ta sin utgångspunkt i de prioriterade målgrupperna, och följas upp. Transportlösningen mellan biblioteken bör också fortsättningsvis bekostas av den regionala biblioteksverksamheten. För att närmare kunna planera mediesamverkan finns också anledning att se närmare på fjärrlåne- och depositionsströmmar i länet, och analysera förutsättningar såsom ekonomi och tidstillgång.

Också i en annan inventering IB har gjort för regional biblioteksverksamhet framgår att en hållbar infrastruktur för att folkbibliotekens gemensamma mediebestånd kan nyttjas mer effektivt behövs i Sörmland. Målet med den kompletterande medieförsörjningen är att erbjuda länet likvärdig tillgång till medier och information. I landet har nästan hälften av befintliga 20 län/regioner gemensamma webbportaler. Syftet med ett gemensamt bestånd är att alla regionens invånare ska ha samma tillgång. Enligt den kartläggning Svensk biblioteksforening gjorde av mediestrategiskt arbete följer också desto att mer samarbetet utvecklas ju fler frågor om exempelvis innehållet i beståndet och titlar kommer. En annan följd är att medarbetare kan komma att behöva utmana sina egna värderingar och arbetssätt. Detta förväntas vara till fördel för invånarna.⁷³ Dock kan det tänkas finnas olika lösningar för i vilken omfattning mediebeståndet ska vara gemensamt.

Några av de trender som kan skönjas för mediestrategiskt arbete på bibliotek är flytande bestånd, användarstyrt förvärv och behov av nya mediestrategier kopplade till regionala mediesamarbeten. Bibliotekens inköp och urval styrs i hög grad av användarna, vilket i första hand sker utifrån önskemål, behov och efterfrågan. Hur användarstyrningen förstås och kommer till uttryck varierar. För att också kunna tillgängliggöra mediebeståndet behövs god pedagogisk kompetens och kännedom om utbudet.⁷⁴ I andra studier som gjorts om mediesamverkan och medier på andra språk än svenska framkommer att inköpen på andra språk vanligen är efterfrågestyrda utan koppling till befolkningsstrukturen. Biblioteken anför ibland att medier på vissa språk, även om dessa språk talas i kommunen, inte tillhandahålls kontinuerligt med hänvisning till att efterfrågan saknas. Frågan är vad som är orsak och verkan: "Att införskaffa, tillgängliggöra och marknadsföra böcker på olika språk kan stimulera nyfikenhet, efterfrågan och utlåning."⁷⁵

Länsbibliotek Sörmland ansvarar för att verka för att alla bibliotek har tillräckliga kunskaper om vad som gäller, och i samverkan med IB och andra aktörer verka för en kontinuerlig kompetensutveckling inom mediestrategiskt arbete som inkluderar ett flerspråkigt perspektiv. I Sörmland under används IB av biblioteken, och Länsbibliotek Sörmland är en viktig kanal för IB att nå ut till biblioteken. Därför behöver Länsbibliotek Sörmland arbeta med att också stärka dialogen mellan folkbiblioteken och IB samt bättre synliggöra de möjligheter som finns.

I IB:s nationella inventeringar framgår också ett tydligt behov av hjälp och vägledning när det gäller litteratur och inköp. På IB finns språkansvariga medarbetare som kan ge utförligare litteraturrådgivning inom sina språk och ett arbete pågår med att utveckla katalogposterna så att de i högre grad förses med ämnesord och innehållsbeskrivningar. Digitala resurser och elektroniska medier framkom också som viktig att prioritera i IB:s studie om folkbibliotekens stödbehov. Länsbibliotek Sörmland bör också utforska och samordna digitala spår som lyfter mångspråkiga resurser.

Teckenspråkiga och tillgängliga medier på andra språk än svenska

”Det finns ingen efterfrågan på talböcker på andra språk än svenska.”⁷⁶

Bortsett från verksamhet som utgår från lättläst litteratur görs det på de sörmländska biblioteken inte så mycket i skärningspunkten tillgängliga medier och mångspråk. Inte heller teckenspråk är något som biblioteken direkt arbetar med. När det gäller tillgängliga medier på andra språk än svenska löser biblioteken det efter bästa förmåga i stunden då behov uppstår. Inget bibliotek gör några specifika insatser eller arbetar aktivt med personer som har andra språk än svenska och samtidigt en läsnedsättning. Det finns viss efterfrågan på talböcker på engelska, och då främst bland unga. Kunskaperna om utbudet av talböcker på andra språk än svenska varierar mellan biblioteken, men framförallt mellan personer. En av orsakerna är att det inte funnits någon efterfrågan och därför har biblioteken inte inhämtat någon information. Åtminstone två bibliotek har kunskap om och använder Celia.

Några menar att både behoven och efterfrågan kommer ändras på sikt när den äldre befolkningen blir mer flerspråkig. Några bibliotek menar också att det är svårt att arbeta aktivt med talböcker på andra språk eftersom det är svårt att avgöra om en person med annat modersmål behöver det på grund på av en läsnedsättning och inte på grund av språket. Det gäller oavsett om det är en person som behöver talböcker på annat språk än svenska eller om det är en person som är i färd med att lära sig svenska. Det har också handlat om tid och prioriteringar på biblioteket. Samtidigt finns det en klar uppfattning att om efterfrågan finns löser biblioteket det efter bästa förmåga för den personen.

Något bibliotek resonerar att efterfrågan kanske inte varit så stor på grund av att målgruppen inte känner till möjligheterna. På något bibliotek fanns det via en tidigare kompetensutvecklingsinsats kunskaper om att Myndigheten för tillgängliga medier nu arbetar mer med de mångspråkiga medierna. Genom denna hade biblioteksmedarbetaren också fått syn på att det inte alls är ovanligt att det kan finnas läsinlärningsproblem hos personer med andra modersmål än svenska.

Det är varierande hur mycket teckenspråkig litteratur som finns på biblioteken och hur de arbetar med detta. I de fall biblioteken har ett utbud är det främst teckenspråkiga medier för barn som finns. De biblioteken anger också att de främst har TAKK⁷⁷-böcker, som består av bilder och tecken som stödjer varandra för att kunna berätta sagor. Också här anges att teckenspråk inte efterfrågas särskilt mycket. Några bibliotek har eller tror sig ha teckenspråkslexikon. Tryckta böcker som överförs till teckenspråk blir i filmad form.

Reflektioner

Var femte svensk är antingen född utrikes eller av två utrikes födda föräldrar, och 6 procent av befolkningen räknas ha en läsnedsättning. MTM synliggör i sin mångspråksstrategi att andelen personer som har behov av talböcker på andra språk än svenska kommer att öka, och att det därtill finns en större åldrande befolkning som kommer ha behov av tillgängliga medier på sina modersmål.⁷⁸ Folkbiblioteken behöver i någon mån arbeta aktivt med flerspråkighet och läsnedsättningar för att förverkliga bibliotekslagen och kunna bedriva tillgänglig biblioteksverksamhet. Det finns kunskapsluckor och samtidigt behov av att utveckla pedagogiska strategier för hur biblioteken kan arbeta med tillgängliga medier på andra språk än svenska. En svårighet är exempelvis att kunna

---

⁷⁶ Från intervjumaterialet.

⁷⁷ TAKK står för tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Det svenska teckenspråket är ett visuellt språk som också finns i taktill form. Se till exempel Cramér-Wolrath 2015, SPSM: Bra att veta om teckenspråk 2014

⁷⁸ Myndigheten för tillgängliga medier: Mångspråksstrategi 2015–2017

avgöra om svårigheten att läsa beror på en faktisk läsnedsättning eller på att personen inte lärt sig tillräckligt mycket av det nya språket.⁷⁹

Beståndet av talböcker på andra språk är samtidigt begränsat. I nuläget finns talböcker på cirka 60 språk, där de största är engelska och finska. Det är viktigt att bevaka och stärka bibliotekens kännedom om det utbud och de möjligheter som finns. För att stärka kunskapsutvecklingen inom området är det rimligt att Länsbibliotek Sörmland utvecklar samarbetet med MTM. Det finns också utrymme att i högre utsträckning sprida information om flerspråkighet och läsnedsättningar i dels de egna kommunikationskanalerna, dels nätverk och möten som Länsbibliotek Sörmland verkar i regionalt. För att främja samtal om flerspråkighet och läsnedsättningar på biblioteken kan Länsbibliotek Sörmland också sträva efter att i alla sammanhang som lyfter tillgänglighet i allmänhet och tillgängliga medier i synnerhet säkerställa att ett flerspråkigt perspektiv finns.

För teckenspråkig litteratur i en folkbibliotekskontext behöver fördjupningar göras om vilka behoven är, vad för ansvar biblioteken har och vad för roll biblioteken kan ha för teckenspråket. Det behövs på biblioteken också ökade kunskaper om teckenspråk och flerspråkighet.

Nationella minoritetsspråk och bibliotek

”Jag brukar gå fram till finskspråkiga låntagare och fråga direkt. Det ger ringar på vattnet.”⁸⁰

Alla bibliotek ger uttryck för att de nationella minoritetsspråken är en eftersatt verksamhet. Orsakerna uppges vara att det är låg efterfrågan, få eller inga personer från den nationella minoritetsgruppen finns i lokalsamhället och att en sådan ekonomisk prioritering inte görs. Finska är ett av de största språken i Sörmland. I princip alla bibliotek har ett eget mediebestånd på finska, och framförallt lånas vuxenlitteratur på finska i relativt hög utsträckning i länet. Alla bibliotek tillhandahåller vid efterfrågan medier på de nationella minoritetsspråken. Några bibliotek försöker ha ett visst eget litteraturutbud på de övriga nationella minoritetsspråken. Två bibliotek resonerade att de köper in vad som ges ut så att de kan erbjuda böcker om någon skulle fråga. Ibland kan behoven vara svåra att tillgodose på grund av att litteraturutgivningen inte är tillfredställande, exempelvis saknas bokutgivning på den varietet av romani som finns i en av länets kommuner. Programverksamhet och andra aktiviteter på de nationella minoritetsspråken eller med koppling till dessa är liten och sporadisk. I till exempel Strängnäs har biblioteket haft berättarstunder på svenska med samiska och romska sagor. På några håll har biblioteken samarbetat med exempelvis finska föreningar. För Länsbibliotek Sörmlands del pågår ett arbete med att möjliggöra utdelning av en barnens första bok på finska⁸¹ samt erfarenhetsutbyte med Sydkustens Ordkonstskola från Finland.

I Eskilstuna, Trosa och Oxelösund kommun, som är finska förvaltningsområden, finns en finskspråkig personalresurs i kommunen. I Oxelösund har biblioteket tagit hjälp av den finskspråkiga personalresursen bland annat för översättning av informationsmaterial om biblioteket. I både Eskilstuna och Oxelösund finns det delar av en bibliotekstjänst avsatt för finskspråkig biblioteksverksamhet. För urval av böcker på finska har biblioteken tagit hjälp av Finlandsinstitutets bibliotek. En svårighet i bibliotekens finskspråkiga verksamhet är att det saknas finskspråkig personal och att det upplevs svårt att rekrytera finskspråkiga biblioteksmedarbetare.

I Eskilstuna, Oxelösund och Trosa menar biblioteken att arbetet med nationella minoritetsspråk och finska i synnerhet är utvecklingsområden exempelvis när det gäller programverksamhet. Det är främst

---

⁷⁹ Gustafsson Chen 2012

⁸⁰ Från intervjumaterialet.

⁸¹ *De små barnens bok* kompletterade *Barnens bok* som bokgåva 2013 – detta både för att öka benägenheten att hämta ut boken och erbjuda en kanske mera användbar bok med mer mångfald i bilder och representation och flerspråkiga inslag. *Barnens bok* delas ut till nyfödda.

i dessa tre kommuner som det framkommer att biblioteken själva behöver göra aktiva insatser på området. I dagsläget erbjuds sagostunder på finska i Eskilstuna, och Trosa har haft barnföreläsningar på finska. En svårighet har ibland varit att det inte kommit så många finskspråkiga barn. Ofta är det den äldre generationen som är engagerade medan nuvarande föräldrageneration inte kan språket.

Länsbibliotek Sörmland menar att det behövs mer kunskaper när det gäller nationella minoriteter och minoritetsspråk, och att den regionala biblioteksverksamheten också måste kunna förklara varför folkbiblioteken har ansvar för samiska även om få personer som pratar samiska bor på just den orten. För Länsbibliotek Sörmland är det viktigt att fortsätta sitta med i landstingets samråd för nationella minoriteter för att kunna ha dialog med målgruppernas representanter. Två spår som anförs är dels att finska kan vara det språk som aktivt prioriteras i ett första steg, dels att ett finlandssvenskt perspektiv skulle kunna fördjupas i och med det pågående samarbetet med Ordkonst i Finland.

Reflektioner

Den lokala kontexten, såsom befolkningsunderlag, påverkar hur väl ett bibliotek kan motivera inköp av medier på språk som få i kommunen talar. På ett sätt framstår engagemanget tydligare i de kommuner som är finska förvaltningsområden. Det kan kopplas till att ramverket för insatserna blir tydligare, målgruppen synligare och möjligen att ett ekonomiskt tillskott följer. Utifrån det regionala uppdraget blir det viktigt att stödja biblioteken att för just sin lokala kontext skapa relevant substans. Detta inte minst utifrån att för alla de fem nationella minoriteterna är minoritetsspråket och dess fortlevnad centralt. Utgångspunkten för en sådan prioritering på regional nivå är också att alla bibliotek har ett ansvar för att vara med och revitalisera minoritetsspråket. För detta skulle Länsbibliotek Sörmland kunna ta ett initialt övergripande ansvar.

Gårdagen har gett oss en situation där nationella minoritetsspråk är hotade. Bibliotek bör vara en kraft för att stärka människors kulturella identitet i samhället, och bidra till att motverka att inte historien upprepar sig. Det vill säga att nationella minoriteter diskrimineras och marginaliseras också idag tyder på att majoritetssamhället och samhällsliga institutioner har ett ansvar att motverka detta. Det handlar således inte om enstaka skyltning, fjärrlån av en bok eller ett program – även om detta för den enskilde och för det lokala sammanhanget är värdefullt – utan att sätta alla dessa delar i en större plan som handlar om förverkligande av lagstiftningen, kulturarv och biblioteket som arena för demokrati och flerspråkighet. Det finns all anledning att i olika konstellationer reflektera om bibliotekens roll för de nationella minoriteterna och minoritetsspråket utifrån ambitioner, förhållningssätt och konkret metodutveckling.

Den regionala biblioteksverksamheten behöver fokusera på att fördjupa sina egna och folkbibliotekens kunskaper om och ansvar för de nationella minoriteterna. Detta för att sedan i ett långsiktigt perspektiv kunna arbeta medvetet och aktivt för att stärka de nationella minoriteternas språk, kultur och ställning i samhället. I en studie som Regionbibliotek Stockholm gjorde om nationella minoriteter och bibliotek bekräftas att det behöver just ökade kunskaper och förståelser kring nationella minoriteter och minoritetsspråket. Detta för att biblioteken i samråd med de som identifierar sig som nationella minoriteter ska kunna erbjuda relevant biblioteksservice, och för att kunna bidra till att öka förståelserna och kunskaperna om nationella minoriteter i majoritetssamhället. I studien konstateras att biblioteken bör bidra till revitaliseringen av språket och kulturerna, framförallt till barn och unga. På alla bibliotek är det viktigt att synliggöra och höja förståelsen om de nationella minoriteterna.

Bibliotek har viktiga roller när det gäller revitalisering av språket och bidrag till att sprida info om att flerspråkighet är en rikedom. Biblioteken behöver således samtala om biblioteksutveckling kring de nationella minoriteterna, men först måste biblioteken förstå sitt ansvar för de nationella minoritetsspråken. Fler innovativa metoder behövs för att stärka läs- och skrivfärdigheter i minoritetsspråk och om språköverföring mellan generationer. De nationella minoritetsspråken är svagt

representerade visade Litteraturutredningen. Det tillsammans med att efterfrågan upplevs som liten (finska undantaget) pekar också på vikten av att revitalisera.

Läs- och litteraturfrämjande på många språk

”Svårt ha bokprat på arabiska om det saknas språkkompetens.”⁸²

Läsfrämjande med utgångspunkt i mångspråkig litteratur sker i begränsad skala på biblioteken. Mest systematiskt sker detta i samarbetet med förskolor och modersmålspedagoger. Pedagogerna efterfrågar ofta själv böcker på många språk samtidigt som de uppmuntras av biblioteket. Ett exempel är projektet Bästis och bundis med Bu och Bä i Katrineholm där barnbibliotekarier och modersmålspedagoger tillsammans arbetat med berättande på flera språk. Flera bibliotek tillhandahåller flerspråkiga bokpåsar antingen för förskolor eller för allmänheten att låna.

Sagostunder på andra språk än svenska har arrangerats på flera bibliotek. Eskilstuna bibliotek har haft sagostunder på bland annat arabiska och somaliska. Biblioteket i Nyköping har återkommande familjeträffar på olika språk, och har under senare delen av hösten haft tvåspråkiga sagostunder på ett asylboende i kommunen. Bibliotek som inte har sagostunder på andra språk än svenska ger uttryck för att de gärna skulle vilja kunna erbjuda detta. Två bibliotek föreslog ambulerande eller byten av sagostunder på olika språk, antingen mellan geografiskt nära kommuner eller i länet som helhet. Flera av biblioteken vill också kunna erbjuda tvåspråkiga sagostunder eller liknande aktiviteter för att skapa möten över språkgränser.

Känslan är att personer som är nya i Sverige i hög utsträckning fokuserar på att lära sig svenska och intresset för att läsa på sitt modersmål kommer när personen är mer etablerad i samhället. Samtidigt är möjligheten att kunna läsa samma text på både svenska och ett annat språk efterfrågat. Flera bibliotek gör också förhållandevis mycket läsfrämjande verksamhet för vuxna som är i färd med att lära sig svenska. Bland annat uppges lättlästa bokcirklar och språkcaféer fungera väl.

”Biblioteket ska vara den självklara platsen för skrivande, också skrivande från andra kulturer.”⁸³

Flera bibliotek arbetar med läsande och skrivande parallellt, framförallt för att stimulera barn och unga. Länsbibliotek Sörmland har också varit drivande i sådana insatser exempelvis Bookworms och erfarenhetsutbytet med Sydkustens Ordkonstskola i Finland. På biblioteken görs också en del programverksamhet som lyfter det muntliga berättandet och möjligheten att dela sina personliga upplevelser. Under våren 2016 kommer Eskilstuna kommun ta emot en fristadsförfattare.

Litteraturutgivningen på andra språk än svenska motsvarar inte alltid efterfrågan vad det gäller mängd eller i relation till exempelvis ålder och genre. Det gäller skönlitteratur för vuxna, böcker för ungdomar och brukslitteratur såsom körkortsböcker på vissa språk samt parallell-språkiga böcker och litteratur för att lära sig svenska. Både äldre barn och vuxna i färd med att lära sig svenska hänvisas till material för yngre barn eller till lättlästa böcker som kan upplevas för barnsliga av målgruppen. Två bibliotek anger att de gärna skulle ta emot fler av Kulturrådets litteraturstödda böcker på andra språk än svenska, men gärna ett breddat utbud då dessa i dagsläget riskerar bli hyllvärmare. Några av biblioteken önskar att Länsbibliotek Sörmland gör påtryckningar när det kommer till litteraturutgivning och översättningar som främjar tillgången av exempelvis parallellspråkiga böcker.

Biblioteksmedarbetarna vill också ha mer kunskaper om litteratur inom olika språk såväl som villkor för litteratur, språk och läsvanor samt inspiration om litteratur från hela världen. Länsbibliotek Sörmland ger också uttryck för att mångspråksperspektivet behöver genomsyra utvecklingsarbetet inom läs- och

---

⁸² Från intervjumaterialet.

⁸³ Från intervjumaterialet.

litteraturfrämjande. Länsbibliotek Sörmland gör under 2015-2016 en litteraturkartläggning ur ett regionalt perspektiv.

Reflektioner

Läsfrämjande på andra språk kräver språklig kompetens, vilket kräver flerspråkig personal och samarbeten. Om mångfald saknas bland biblioteksmedarbetarna, om vissa berättelser riskerar att inte berättas och om språk är underrepresenterade i litteraturutgivningen idag, och om biblioteket samtidigt är en plats för många språk, berättelser och människor. Då går det föreställa sig att det är goda möjligheter att nutidens och framtidens författare, översättare och biblioteksmedarbetare också finns bland biblioteksbesökarna.

I fokus när det gäller läs- och litteraturfrämjande på andra språk än svenska syns litteraturutbudet. Samtal om läsoplevelser och läsfrämjande är mindre närvarande. Det som görs utgår oftast från ett barn- eller lära-svenska-perspektiv. Enligt Kulturrådet innebär läsfrämjande bland annat att "öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar".⁸⁴ Framöver kan det bli aktuellt för Kulturrådet att också prioritera de ansökningar för statligt stöd som rör läsfrämjande för vuxna eller på flera språk. Satsningar som vill utforska sätt och utveckla metoder för att arbeta läsfrämjande på flera språk såväl som litteraturförmedling som ger mångfald och perspektiv bör prioriteras av Länsbibliotek Sörmland. I litterära satsningar som samordnas regionalt bör flerspråkiga litteraturprogram och berättartraditioner främjas.

I den studie som Regionsbibliotek Stockholm lät göra under hösten 2015 om hur personer som söker asyl använder biblioteket framkom att det är viktigt för den målgruppen att få uttrycka sin egen livssituation. Några av de förslag och idéer som kan anses vara relevanta att arbeta vidare med är berättelser och läsglädje som en väg in i svenska språket, författarbesök med mångspråkiga författare och möjligheter att dela livsberättelser.⁸⁵

"Europa håller på att förändras, tecknen syns i Sveriges och Danmarks gränser och människor är oroliga och illa till mods. Jag ser också att det finns många historier att berätta om det här och om livet för de många immigranterna som är fångna mellan världar. De här berättelserna är viktiga och förhoppningsvis kommer författare från båda sidor att skriva om dem. Jag vet – för jag kommer att vara en av dem."⁸⁶ Så skriver fristadsförfattaren Jude Dibia om exilförfattandets villkor. Med tanke på att det under 2016 finns extra resurser för insatser inom området litteratur som konstform kan Länsbibliotek Sörmland verka för att upprätta en regional fristadsförfattarzon eller arbeta med fristadsförfattare inom ramen för eventuella satsningar på litterära arrangemang. Från regionalt håll verka för att flera kommuner än Eskilstuna vill erbjuda en fristad, utveckla samarbeten, samordna kontakter, dokumentera, informera och stödja utåtriktad verksamhet.⁸⁷

Det finns också all anledning att fördjupa sig i området litteratur som konstform utifrån ett flerspråkigt perspektiv. I *Den osynliga litteraturskatten* skriver Ola Larsmo: "De flesta människor på den här planeten tillhör mer än ett språk, har egentligen mer än en bakgrund. Det vore ett svek om litteraturen inte förstod att hantera detta faktum."⁸⁸ Det blir strategiskt viktigt att Länsbibliotek Sörmland satsar på sådant som på lång och kort sikt stimulerar skrivande på flera språk och möten mellan texter på olika språk. Detta inte minst i relation till de litteraturbehov som finns. Biblioteken både kan och vill spela en roll i att stimulera flerspråkig litteraturproduktion.

---

⁸⁴ Statens kulturråd: Handlingsprogram för läsfrämjande 2014

⁸⁵ Miklo 2015

⁸⁶ Dibia 2016

⁸⁷ Om att vara svensk fristad på Statens kulturråds webbplats

⁸⁸ Larsmo 2010, s. 14

Det framtida utbudet av litteratur kan påverkas genom att stimulera barn och ungas skrivande, men också genom att ta tillvara vuxnas skrivande och läsande på flera språk. Länsbibliotek Sörmland kan stötta nätverk eller initiera andra insatser som möjliggör för författare och skribenter som är utrikes födda att ta plats på den svenska kulturscenen. I detta blir det viktigt att få syn på relevanta samarbetspartners och ta tillvara på erfarenheter från projekt som arbetat med mångfald inom kultursektorn, exempelvis Sörmlands-projektet Konsten att delta. Genom att skapa gemensamma ytor och utbyten där författare och andra skrivande människor kan samarbeta över språkgränser kan fler röster höras, fler berättelser ta plats och fler parallellspråkiga böcker produceras.

Avslutande del

Det finns både behov och möjligheter att utöka den mångspråkiga biblioteksverksamheten i Sörmland. De utmaningar som biblioteken identifierat är å ena sidan personella, språkliga och ekonomiska resurser, å andra sidan också kopplade till värderingar, attityder och kunskapsnivåer. Gemensamma möjligheter, svårigheter och lösningar behöver förstås i relation till kommunernas storlek och geografiska placering såväl som hur bibliotekens arbetssätt och prioriteringar påverkar förutsättningar och engagemang. Sammansättningar av arbetsgrupper, biblioteksrummets utformning och samarbeten inom kommunen är andra faktorer som påverkar. Länsbibliotek Sörmland kan bygga broar mellan olika lokala bibliotekskontexter, men behöver också i de satsningar som görs analysera vilka kommuner och vilka sörmlänningar som gynnas och vad det innebär. Ett angeläget Länsbibliotek Sörmland verkar för att förutsättningar finns för att kvalitetsmässiga skillnader mellan folkbiblioteken i länet kan jämnas ut.

Många aktörer lokalt, regionalt och nationellt arbetar med närliggande tematik som biblioteken. Genom att Länsbibliotek Sörmland stärker sin utblick och hakar på befintliga fungerande koncept finns vinster att göra. I miljöer där fler möts och nya konstellationer träffas kan nya idéer och infallsvinklar uppstå.

Förutom på finska görs ganska lite när det gäller nationella minoritetsspråk, och det görs en relativt snäv tolkning av vad för ansvar biblioteken har. Det saknas djupare reflektioner som utgår från att personer med annat modersmål än svenska kan behöva tillgängliga medier på sitt modersmål. Unga är kanske den grupp som syns allra minst i den mångspråkiga folkbiblioteksverksamheten. Det finns också en tendens att utgå från att människor med andra modersmål än svenska är homogen. Detta problematiseras oftare hos enskilda medarbetare än att det genomsyrar verksamheten.

Viktigt att tänka på är att inte ställa prioriterade grupper gentemot varandra. Med stor sannolikhet finns annan verksamhet som inte utgår från de enligt lag prioriterade målgrupperna där omprioriteringarna istället kan göras. Det blir också viktigt att de enligt lag prioriterade målgrupperna tydligt prioriteras i planering och genomförande av biblioteksverksamhet såväl som synliggörs i budget och biblioteksplaner.

Biblioteken vill både inspireras och samarbeta mer med varandra när det gäller mångspråkig biblioteksverksamhet. Det är viktigt att tillsammans utforska på vilket sätt mediesamverkan ska formas för att tillgodose behoven hos de som bor och verkar i Sörmland oavsett var i länet. Länsbibliotek Sörmland behöver utforma kompetensutveckling som långsiktigt både inspirerar och stärker biblioteken i sitt arbete med litteratur på olika språk, böcker från hela världen och medier i olika format.

Länsbibliotek Sörmland behöver initiera ett förändringsarbete som är värdestyrt och visionärt. Det behövs kort- och långsiktiga initiativ för att både arbeta utifrån hållbarhet och utifrån att ord också blir handling. Preliminära lösningar kan behövas inom vissa områden, exempelvis när det gäller mediesamverkan. Länsbibliotek Sörmland behöver också bli bättre på att mobilisera vid gemensamma samhällssituationer. En sådan situation är asylmottagande under hösten, där den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland behöver få syn på vilket ansvar och vad för insatser verksamheten kunde bistått med. Hur Länsbibliotek Sörmland kan stödja folkbibliotekens arbete för att möta de barn, unga och vuxna som är asylsökande bör också vara en viktig och aktuell prioritering framöver.

Som samhällsförändrande aktör kan den regionala biblioteksverksamheten verka för social förändring. Sådant ansvar kan argumenteras ha stöd i bibliotekslagen, internationella biblioteksmanifest och regionala visioner. För en aktör med makt att göra skillnad ingår en skyldighet att stärka demokratin. Genomförandet kräver att alla i verksamheten har förståelse för hur olika intressen påverkar

bibliotekens och människors förutsättningar samt för hur förändring faktiskt kan främjas. Det innebär att den regionala biblioteksverksamheten behöver ha gemensam förståelse för styrande värden, normkritiska förhållningssätt och interkulturella perspektiv som verktyg. I praktiken behöver Länsbibliotek Sörmland stimulera och uppmuntra flerspråkighet, och koppla samman sådan biblioteksutveckling med förverkligandet av bibliotekslagen.

Utvecklingsområden 2016–2017

Utvecklingsområdena utgår från att den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland prioriterar insatser som möjliggör för folkbiblioteken att forma en samtida interkulturell biblioteksverksamhet där mångfald av språk, möten och berättelser får ta plats. Bibliotek har makt att synliggöra många berättelser och skapa sammanhang för möten mellan människor, epoker och kulturer.

- Följa upp biblioteksplaner utifrån ett flerspråkigt och normkritiskt perspektiv, samt använda biblioteksplaner som verktyg för interkulturell verksamhetsutveckling.
- Initiera en mediesamverkansprocess som genomsyras av ett interkulturellt förhållningssätt och som innehåller strategier som främjar ett flerspråkigt mediebestånd som är intressant och angeläget för Sörmland.
Upprätta ett samverkansavtal med tydlig ansvarsfördelning och återkoppling.
- Utforska biblioteket som lärande rum och verka för pedagogisk kompetensutveckling på folkbibliotek utifrån ett flerspråkighetsperspektiv.
- Främja kunskapsutveckling som ökar kännedom om flerspråkighet och tillgänglighet i ett biblioteksperspektiv.
- Främja kunskapsutveckling som skapar medvetenhet om bibliotekens ansvar för nationella minoritetsspråk.
- Undersöka och stimulera hur folkbiblioteken kan arbeta med fristadsförfattare och Sörmlandsbaserade flerspråkiga författare samt stimulera flerspråkigt skrivande och möten mellan texter på olika språk.
- Prioritera insatser som på sikt kan stimulera förekomst av flerspråkig litteratur.
- Stärka läsfrämjande som inkluderar flerspråkighet och bredd av berättelser.
- Kartlägga, stärka dialogen och öka samverkan med nationella biblioteksresurser och andra relevanta aktörer regionalt och nationellt.
- Utforska vad för slags metoder som kan användas för att utveckla och kvalitetssäkra biblioteksverksamhet utifrån ett flerspråkigt perspektiv.
- Kritiskt analysera språkbruk i muntlig och skriftlig kommunikation, synliggöra de normer som reproduceras inom verksamheten och arbeta för att få syn språkbruk och kommunikation som kan bidra till förtryck och exkludering.
- Synliggöra folkbiblioteken som strategisk faktor i samhällsutvecklingen och för en levande region där flerspråkighet är en styrka.

Läs- och litteraturlista

- Bengtsson, Cecilia: *Förstudie om nationella minoriteter och bibliotek*. Regionbibliotek Stockholm 2014.
<http://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/sites/4/2014/06/CBnationellaminoriteter.pdf>
- Bengtsson, Cecilia: *Biblioteket i lokalsamhället*. Regionbibliotek Stockholm 2012.
<http://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/sites/4/2012/11/BiblioteketLokSamhCB.pdf>
- Bibliotekens internationella manifest*. Svenska Unescorådet och Svensk biblioteksörening 2014.
<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2014/03/BIBLIOTEKENS-INTERNATIONELLA-MANIFEST-WEBB-UTSKRIFT.pdf>
- Cabero, Maria-Pia, Duarte, Sara & Onmaz, Meral: *Stängda dörrar*. Stiftelsen Expo 2015.
<http://expo.se/www/download/Expo-Publikation-Stangda-dorrrar-WEBB.pdf>
- Cramér-Wolrath, Emelie: *Teckenspråk, talat och skrivet språk. En forskningssammanställning om tvåspråkighet*. Specialpedagogiska skolmyndigheten 2015. http://www.butiken.spsm.se/produkt/katalog_filer/00594.pdf
- Dibia, Jude. "Vandringens tid", <http://www.kulturradet.se/nyhetsarkiv/Kronikor-2016/Januari-2016/>
- Ehrenberg-Sundin, Barbro & Sundin, Maria: *Krångelspråk blir klarspråk. Från 1970-tal till 2010-tal*. Språkrådet och Norstedts 2015.
- Goobar, Charlotte: *Mångspråkigt arbete på gymnasiebibliotek. "Svårt, intressant och betydelsefullt!"*. Internationella biblioteket 2015. http://interbib.se/Files/Files_Information/articles_personalnyheter_Enka%CC%88trappor_gymnasiet_IB.pdf
- Gustafsson Chen, Anna: "Läsnedsättningar och annat modersmål än svenska", ss. 176-188 i Atlestam, I. & Myhre, R. (red.) *Det mångspråkiga biblioteket. En nödvändig utopi*. Lund: BTJ Förlag 2012
- Gustafsson Chen, Anna: *Utmaning och inspiration. Mångspråkigt biblioteksarbete för barn och ungdomar*. Stockholm: Internationella biblioteket 2011.
- Hjorton, Ulla: *Arbetet med mångspråk på folkbibliotek i Uppsala län. En studie genomförd i november och december 2014*. Länsbibliotek Uppsala 2015. http://www.lul.se/Global/Kultur/Nyheter/Dokument/utredning_mangsprak.pdf
- Internationella biblioteket: "Central medieförsörjningsplan för mångspråkiga medier 2014".
http://www.interbib.se/Files/Files_Information/Central%20medief%C3%B6rs%C3%B6rjningsplan%20B%202014.pdf
- Internationella biblioteket: Verksamhetsplan nationella uppdraget 2015
- Karavan* 2015:4, "Så länge elden brinner i mig", intervju med Hassan Blasim.
- Lahdenperä, Pirjo: "Interkulturell pedagogik – vad, hur och varför?" i Lahdenperä, P. (red.) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur 2004.
- Lahdenperä, Pirjo: "Mångfald, jämlikhet och jämställdhet - interkulturellt lärande och integration", ss 15–41 i Lahdenperä, P. (red.) *Forskningscirkel - arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. Västerås: Akademin för utbildning, kultur och kommunikation, Mälardalens högskola 2011. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:447405/FULLTEXT01.pdf>
- Lahdenperä, Pirjo: "Mänskliga rättigheter i offentlig förvaltning – forskningscirkel som interkulturell läroprocess" *Ingår i: Forskningscirkeln - en möteplats för samproduktion I* (red.) Pirjo Lahdenperä, Mälardalen University, 2014, 45-58 s.
<http://mdh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A762174&dsid=2637>
- Landstinget Sörmland: *Hälsan i Södermanland – en kommunbeskrivning*. Version 1512.
<http://landstingetsormland.se/PageFiles/34695/H%c3%a4lsan%20i%20S%c3%b6dermanland,%20version%201512.pdf>
- Landstinget Sörmland: *Behovsanalys. Asylsökande, nyanlända och papperslösa – kartläggning och analys av gruppens behov av hälso- och sjukvård 2015*.
- Larsmo, Ola: "Exilen som drivkraft" ss 11–14 i Franklin, A. & Rezvani, R. (red.) *Den osynliga litteraturskatten*, Stockholm: Tranan, 2010.
- Laursen, H. P. (red.): *Litteracitet och språklig mångfald*. Studentlitteratur: Lund 2015
- Länsstyrelsen i Stockholms län. *Nationella minoriteters rättigheter: en handbok för kommuner, landsting och regioner* Stockholm 2011.
- Migrationsverket: Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2015.
<http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a3460772133ee/1451894611797/Kommunmottagna+enligt+ersattning+sf%C3%B6rordningen+2015.pdf>
- Migrationsverket: Inskrivna personer i Migrationsverkets mottagningssystem.
<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d7da/1451894595860/Inskrivna+personer+i+Migrationsverket+mottagningssystem.pdf>
- Migrationsverket. Flyktingmottagande
<http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a34607721b0e/1441197176228/Kommunmottagna+enligt+ersattning+sf%C3%B6rordningen+2014.pdf>

Miklo: "Biblioteket hjälper mig att komma in i samhället". En studie av asylsökandes kännedom om, användning av och förväntningar på Stockholmregionens bibliotek. Miklo 2015.

<http://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/sites/4/2015/12/miklorapportBibliotekethjalperdigslutver2.pdf>

Myndigheten för tillgängliga medier: *Mångspråksstrategi 2015–2017*.

Nyström, Viveca: *Förutsättningar för framtida mediesamverkan i Jönköpings län – en lägesrapport*. Länsbibliotek Jönköping 2014. http://plus.rjl.se/info_files/infosida42598/Framtida_mediesamverkan.pdf

Otterup, Tore: "Flerspråkighet som rikedom" ss. 19-39 i Atlestam, I. & Myhre, R. (red.) *Det mångspråkiga biblioteket. En nödvändig utopi*. Lund: BTJ Förlag 2012.

Regionförbundet Sörmland: *Hållbart resande i Sörmland*. 2015.

http://region.sormland.se/media/6712/regionforbundet_sormland_rapport_hallbart_resande_webb_ny.pdf

Rosales, René: *Ett interkulturellt Botkyrka. Om vikten av ett interkulturellt perspektiv i kommunal verksamhet*. Tumba: Mångkulturellt Centrum 2015.

Socialstyrelsen: *Social rapport 2010*. <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17957/2010-3-11.pdf>

SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten): "Bra att veta om teckenspråk". 2014.

http://www.butiken.spsm.se/produkt/katalog_filer/00490_ny.pdf

Statens Kulturråd: *Handlingsplan för läsfrämjande*. 2014.

http://www.kulturradet.se/Documents/L%c3%a4sfr%c3%a4mjande/handlingsprogram_lasframjande.pdf

Statens kulturråd: Läs- och litteraturfrämjande – bidrag och utveckling. Kulturrådets skriftserie 2015:4

http://www.kulturradet.se/Documents/publikationer/2015/las-_litteraturfr%c3%a4mjande_webb.pdf

Statens kulturråd: Tvåfrågor (definitioner av begrepp inom området tvärperspektiv i anslutning till bidragsinformation)

<http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2014/Tv%C3%A4rperspektiv.pdf>

Statistiska centralbyrån: Sveriges befolkning, kommunala jämförelsetal, 31 december 2014.

Strategi för ett interkulturellt Botkyrka 2010

Svensk biblioteksforening: *För det demokratiska samhällets utveckling. Bibliotekslagen enligt lagstiftaren*. Svensk biblioteksforening. 2015

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2015/04/FOR-DET-DEMOKRATISKA-SAM-UTSKRIFT.pdf>

Söderlind, Åsa & Elf, Gullvor: "Vi arbetar i medborgarnas tjänst". En kartläggning av mediestrategiskt arbete på bibliotek utifrån normerande dokument. Svensk biblioteksforening 2014. <http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2014/10/VI-ARBETAR-I-MEDBORGARNAS-TJANST-WEBB.pdf>

Söderman, Junko: *Hur folkbiblioteken arbetar med mångspråkiga medier sedan 2014. Sammanställning av enkätsvaren och inventering av stödbehov*. Internationella biblioteket 2015. <http://sverigesdepabibliotekochlanecentral.se/wordpress/media/IB-Sammanst%C3%A4llning-enk%C3%A4tsvar-2015-Junko-S%C3%B6derman.pdf>

Regionala styrdokument

Landstinget Sörmland: "Det öppna landstinget. För jämlik hälsa och levande kultur i en hållbar, livskraftig region" Landstinget Sörmlands vision. <http://www.landstingetsormland.se/Sa-styrs-landstinget/Vision/>

Landstinget Sörmland: *Kulturplan 2015–2017. Handlingsplan Sörmland 2015*. 2014.

<http://www.landstingetsormland.se/PageFiles/20738/Handlingsplan2015.pdf>

Landstinget Sörmland: "Integrationsstrategi – en vägledning i arbetet för mångfald i Landstinget Sörmland"

Landstinget Sörmland: *Kulturplan 2015–2017*. 2014.

http://www.landstingetsormland.se/PageFiles/20738/Kulturplan2015_2017.pdf

Landstinget Sörmland: *Mål och budget Planperioden 2015–2017*

Sveriges friskaste län 2025 Landstinget Sörmland

Verksamhetsplan med budget Länsbibliotek Sörmland 2015

Åtgärdsplan för genomförande av lagen om nationella minoriteter Landstinget Sörmland

Lagar

SFS 2013:801. Bibliotekslag.

SFS 2009:600. Språklag.

SFS 2009:724. Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Webbplatser

Om antalet olika språk i Sverige på Institutet för språk och folkminnets webbplats:

<http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/fragor-och-svar-om-sprak.html#hur-mangasprak> (20160127)

Om modersmålsundervisning på Eskilstuna kommuns webbplats: <http://www.eskilstuna.se/sv/Utbildning-och-barnomsorg/Modersmal-hemsprak/Modersmalsundervisning/> (20160127)

Om medborgarskap hos in- och utvandrare till Södermanlands län på Regionförbundet Sörmlands webbplats Regionfakta

<http://www.regionfakta.com/Sodermanlands-lan/Befolkning-och-hushall/Medborgarskap-hos-lanets-in--och-utvandrare/> (20160127)

Om SFI på Skolverkets webbplats http://skolverket.se/skolformer/vuxenutbildning/utbildning-i-svenska-for-invandrare/ratt-till-sfi-1.236681_ (20160127)

Om modersmålsundervisning på Skolverkets webbplats

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/sprak/amnen/modersmal> (20160127)

Om translanguaging på Nationellt Centrum för svenska som andraspråks webbplats <http://www.andrasprak.su.se/om-oss/vanliga-fr%C3%A5gor/grundskola/vad-inneb%C3%A4r-translanguaging-1.265067> (20160127)

Sammanställning av DN:s artikelserie "Ett land, flera språk" 2015 Nationellt centrum för svenska som andraspråks webbplats:

<http://www.andrasprak.su.se/om-oss/aktuellt/ett-land-flera-spr%C3%A5k-artikelserie-i-dn-1.259794> (20160127)

Om att vara fristad på Statens kulturråds webbplats: <http://www.kulturradet.se/sv/Handbok-for-fristadsforfattare/> (20160127)

Fakta om migration på Migrationsverkets webbplats "Mitt i världen" <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Migrationsverket---mitt-i-varlden-2015.html> (20160127)

Om kommunmottagna enligt ersättningsförordningen tidigare år

<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Oversikter-och-statistik-fran-tidigare-ar/Kommunmottagna--tidigare-ar.html> (20160127)

Om faktorer för ökad biblioteksanvändning på Svensk biblioteksförnings webbplats:

<http://www.biblioteksforeningen.org/folkbiblioteken-2014/5/> (20160127)

Om förändringar i bibliotekslandskapet på Kungliga bibliotekets webbplats:

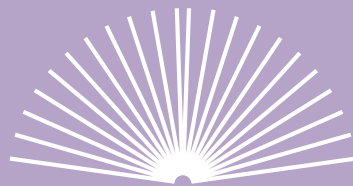
<http://bibliotekssamverkan.blogg.kb.se/2012/12/07/forandringar-i-bibliotekslandskapet/#.VkERVJ0V9jo> (20160127)

Om forskningscirkel på Mälardalens högskolas webbplats: <http://www.mdh.se/samverkan/kompetens/forskningscirkel-1.24663>

<http://www.mdh.se/samverkan/projekt/samhallskontraktet/seminarier/2.921/2.925/f-som-i-forskningscirkel-1.4173> (20160127)

Alla människor ska ha tillgång till angelägen biblioteksverksamhet oavsett geografisk hemvist, oavsett format och oavsett språk. Bibliotek har också makt att synliggöra många berättelser och skapa möten mellan människor, epoker och kulturer. Under hösten 2015 har Länsbibliotek Sörmland undersökt hur den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland kan bidra till att stärka folkbiblioteken som flerspråkiga arenor.

Genom statistik, poesi och intervjuer med biblioteksmedarbetare i Sörmland speglas folkbibliotekens kapacitet och betydelse i ett samhälle präglad av flerspråkighet. Men också strukturell problematik och utmaningar när det gäller språklig, pedagogisk och interkulturell kompetens synliggörs. Vems berättelser och vems språk tillåts ta plats i biblioteket, och på vilka villkor?

Länsbibliotek Sörmland
En del av Landstinget Sörmland

landstingetsormland.se/lansbiblioteket